

AKPINAR

Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi

YIL: 4, SAYI: 24 KASIM-ARALIK 2009 ISSN: 1306-3731

www.akpinardergisi.com

SAHİBİ VE SORUMLUSU

İsmail ÖZMEL

ismailozmel@hotmail.com

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Dr. Nedim BAKIRCI

YAYIN KURULU

İsmail ÖZMEL

Dr. Nedim BAKIRCI

İsmail SARIKAYA

DANIŞMA KURULU (HAKEM HEYETİ)

Prof. Dr. Abdulkadir YUVALI (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN (Selçuk Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet UĞUR (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Esmâ ŞİMŞEK (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet BURAN (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Pervin ÇAPAN (Muğla Üniversitesi)

YAZIŞMA VE GÖRÜŞME ADRESİ

Yeni Çarşı İş Merkezi B Blok Nu. 1/5 NİĞDE

Telefon-Belgegeçer: 0 388 233 35 45

YÖNETİM YERİ

Yeni Çarşı İş Merkezi B Blok Nu. 1/5 NİĞDE

Tel: 0 388 213 12 50 Belgegeçer: 0 388 233 35 45

ABONE ÜCRETİ

Sayı: 3 YTL

Yıllık Abone Bedeli: 20 YTL

Resmî Abone Bedeli: 40 YTL

Yurtdışı Abone Bedeli: 30 Avro

Posta Çeki: 5145515 (İsmail ÖZMEL)

GRAFİK TASARIM

Kadir Yıldız

BASKI

Tekten Matbaa Basın Yayın Ltd.Şti. - İstasyon Caddesi Nu.: 33/C NİĞDE

Tel: 0 388 233 34 01 Belgegeçer: 0 388 212 11 47

Dergiye gönderilen yazı ve şiirler basılsın basılmasın geri verilmez. Dergimize gönderilecek yazıların başlığı 12 punto, alt başlıklar ve muhtevası 11 punto olarak word sayfasında yazılıp diskette yazışma adresimize veya el-mek adresimize gönderilmesi gerekmektedir. Dergimizde yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Yayın kurulu gerekli gördüğünde yazılarda değişiklik yapabilir.

Sevgili Akpınar Okuyucuları,

BİRKAÇ KÜÇÜK NOTLA SÖZE BAŞLAMAK İSTİYORUM:

Aralık ayı, şair ve yazarların adeta sonbaharı. Mevlâna, Namık Kemal, Mehmet Akif, Yahya Kemal, Attila İlhan gibi birçok şair ve yazar hakkın rahmetine Aralık ayında kavuşmuşlardır. Şöylece aklıma gelenler bunlar.

Mevlâna Mesnevisi ve divanındaki şiirleri, ve konuşmalarını nakleden eserleri ile bize bir külliye bırakmıştır. Hayat hikâyesini özetleyen “çiğdim, piştım yandım” vecizesi çoğumuzun hafızasındadır. Öldüğüm zaman arkamdan ayrılık, ayrılık diye ağlamayın, benim için asıl vuslat o zaman diyen büyük düşünür, şair, bizim dergâhımız ümitsizlik diyarı değildir. Ne olursan ol gel, bin defa tövbeni bozmuş olsan bile gel. Burası ümitsizlik diyarı değildir. Deyişi onun gönüller sultanı olduğunun en açık delilidir. 30 Eylül 1207’de Belh’te doğdu, 17 Aralık 1273’te Konya’da Hakkın rahmetine kavuştu. Güzel bir gelenek teşekkül etti ve her yıl 17 Aralık’ta Konya’da onu anmaya çalışıyoruz.

Benim orta üçüncü sınıf öğrencisi olarak sahneye çıkıp ilk ezbere okuduğum şiirin şairi Namık Kemal, elbette içimde hem bir anı olarak hem de bir duygu olarak yeri olan bir şair. Düşünce, duygu ve kavramlar dünyamıza vatan gibi sihirli ve temel bir kavramı kazandıran insan

21 Aralık 1840’ta Tekirdağ’da doğdu, 2 Aralık 1888’de Sakız Adasında vefat etti. Doğumunun 169., ölümünün 121. yıl dönümü, saygıyla anıyor, Allahtan

rahmet diliyoruz.

24. Sayı ile AKPINAR dört yaşını doldurdu. Aradan geçen bu kısa sürede Akpınar kendisini siz muhterem okuyucularına sevdirebildi mi, anılarına küçük sayfalar ilave edebildi mi bilemiyorum? Yalnız sizlerle bizi buluşturduğu için mutluyum.

Bu sayıda Nâzım H. Polat, Saim Sakaoglu, İsmail Görkem, Alim Gerçel İsmail Özmel’in yazılarını, Murat Soyak ve Emrah Kurul’un hikayelerini, Semih Çelik’in araştırmacı İbrahim Refik’le yaptığı söyleşiyi zevkle okuyacağınıza inanıyorum. Şairlerimiz Osman Yazan, Abdülkadir Güler, Ali Rıza Navruz, Nihat Kaçoğlu güzel şiirleriyle dergimizi süslemişlerdir.

AKPINAR BEŞİNCİ YILINDA YILLIK ABONE BEDELİNİ 10 TL’YE İNDİRDİ. BÜTÜN OKURLARIMIZIN İLGİSİNİ BEKLİYORUZ.

Daha güzel sayılarda buluşmak dileği ile sağlıklı kalın, hoşça kalın..

İsmail ÖZMEL

NİĞDE'NİN KÜLTÜR KÜTÜĞÜ

Nâzım H. POLAT

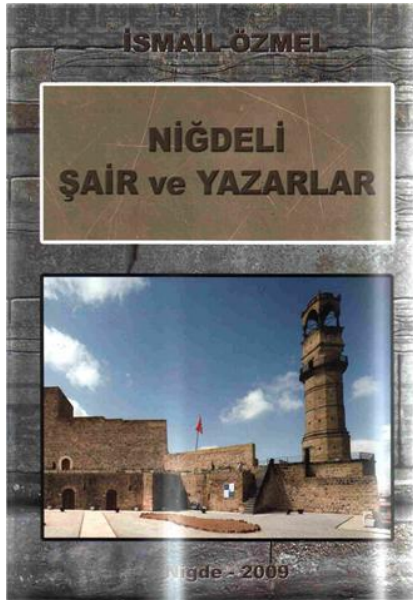
Osmanlı devrinde, 1866-1922 arasında vilâyet salnameleri yayımlandı. Bunlarda ilgili vilâyetlerdeki en küçük memurundan valiye kadar her seviyedeki devlet görevlisinin adını bulmak mümkündür. Bu eserler bütün vilâyetlerin doğal kaynaklarıyla ilgili bilgiler verirler. Hatta o yıllarda hangi kazada ne kadar koyun-keçi, ne kadar sığır bulunduğunu da öğrenebiliriz.

Salnâmelerin en önemli tarafı belki de nüfus istatistikleridir. Hangi köyde ne kadar erkek ne kadar bayan var, bunların ne kadarı Müslim, ne kadarı başka din ve mezheptense hepsini görebiliriz. Fakat bu kadar mühim kaynakların hiçbirinde, o bölgede yetişmiş fikir ve kalem erbabı veya devlet adamının biyografisi yer almaz.

Cumhuriyet'in 50. yılı münasebetiyle çıkarılan il yıllıklarından bazıları, bu noksanı hissetmişlerdir. Ancak artık sadece iller için değil ilçeler ve hatta köyler için bile ayrı ayrı kitaplar yazılıyor. Ayrıca bir vilayeti konu alan pek çok bilgi şöleni yapıp bildirileri kitap hâlinde basılmıştır. Bu tür yayınlarda mutlaka o bölgenin yetiştirdiği ve belli bir alanda öne çıkmış insanların biyografileri yahut eserleriyle ilgili çalışmalar da bulunmaktadır. Söz konusu ihtiyacı karşılamak amacıyla yazılmış eser sayısı da artık azımsanamayacak ölçüdedir. Bunlar arasında İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın *Karesi Meşâhiri*, Cemil Cahit Güzelbey'in güncelleştirdiği *Gaziantep Meşâhiri*, İshak Sunguroğlu'nun *Harput Yollarında*, Şevket Beysanoğlu'nun *Diyarbakır İlim, Fikir ve Sanat Adamları* ve Ömer Faruk Huyugüzel'in *İzmir Fikir ve Sanat Adamları* adlı eserler artık klasikleşmiş çalışmalardır.

Son zamanlarda hemşehrilik gayretiyle bu tür yayınların hayli arttığı dikkatlerden kaçmamaktadır. Bunların her biri muhakkak ki bir ihtiyacı karşılıyor ve kültür hayatımızı zenginleştiriyor. Ne var ki bunlardan sadece birkaçının ismini zikretmek, diğerlerini geri plana atmak anlamına gelebileceği düşüncesiyle liste hâlinde örnek göstermekten vazgeçiyor, ancak bunlardan birisi üzerinde durmak istiyoruz.

Sayın İsmail Özmel, *Dünden Bugüne Niğdeli Şair ve Yazarlar* (I. C. 1990, II. C. 2001) adlı eserini, bir cilt kadar daha

genişleterek yeniden yayımladı. Yeni adı: *Niğdeli Şair ve Yazarlar* (Niğde Valiliği İl Özel İdaresi Yay., Tekten Mat., Niğde 2009).

Öncelikle belirtmeliyiz ki kitabın hayli kabaran hacmine (VIII+1231=1239 s.) rağmen tek cilt hâlinde basılması, onu daha kullanışlı kılmıştır. Dikişli cilt, kalın karton ve sefyon kaplı kapak gibi baskı kalitesini artıran unsurlar da lehte kaydedilmesi gereken özelliklerdir.

Eser, Niğde Valisi (bugün Erzurum valisi) Sayın Sabahattin Öztürk'ün bir sunuş yazısıyla başlıyor. Peşisıra yazarın “İkinci Baskıya Önsöz”ü yer alıyor. Yazar burada eserdeki ölçüsünü ortaya koyarken “Niğde doğumlu veya bu ilde görev yapmış, ikamet etmiş veya Niğde için yazmış şair ve yazarları” aldığını söylüyor.

Bu ölçüyü tartışabiliriz. Meselâ Niğde’de doğmamış birinin “Niğdeli” sıfatı ile tanıtılan bir esere nasıl girebileceği sorgulanabilir. Fakat böylesi bir anlayış çok eski ve hatta ilkeldir. İnsanın doğduğu yerin dışına pek çıkmadan yaşadığı çağlardan söz edince, falanca yerden sayılmak için orada doğmuş olmak yeterli ölçü sayılabilirdi. Ne var ki artık çağdaş insanın doğduğu yerden ayrılmaksızın yaşaması nerdeyse imkânsız hâle gelmiştir. Ayrıca insan doğduğu yeri seçemez fakat -bütün kısıtlayıcı şartlara rağmen- yaşadığı yeri seçmesi mümkündür. Öyle ise Sayın Özmel’in gibi Niğde doğumlular yanında Niğde’de görev yapmış, ikamet etmiş veya Niğde için yazmış kimseleri de “Niğdeli” saymak, bu tür eserler için bir gerekliliktir. Bu eserde yer bulabilmiş birisi olarak böyle bir “Niğdeli”lik ölçüsü kullanılması beni de memnun etmiş, onurlandırmıştır. Bu sebeple siz isterseniz şu satırları yazarken objektiflikten uzak düşüğümü söyleyebilirsiniz. Ben, bu eleştirinizi kabullenerek, sayın Özmel’in şahsiyetiyle bütünleşen hoşgörüsüne güvenerek bazı eleştirilerimi dikkatlere sunacağım.

1. Eserin iki ciltlik ilk basımda yer alan biyografilerde, bir iki yanlış tarihlleme dışında, kronolojik sıralama uygulanmıştı. Eklenen üçüncü ciltle birlikte düşünüldüğünde yani yeni basımda kronolojik sıralama ortadan kalkmıştır. Meselâ 1889 doğumlu Reşit Süreyya Gürsey, 1961 doğumlu Ali İhsan Kolcu’dan sonra yer almaktadır. Anlaşıyor ki ilk iki cildin sıralamasına dokunulmaksızın yeni bir cilt daha ilave edilmiştir. Ama bu yeni cilt kendi arasında da belli bir sıralamaya uymamaktadır.

2. Esere dâhil edilme ölçüleri ne olursa olsun, unutulmuş isimler bulunabilir. Bir örnek verelim. Niğde’de Millî Eğitim Müfettişi olarak görev yapan Mehmet Zeki Oral esere alınmışken (s.913-930) Millî Eğitim Müdürlüğü görevinde bulunan Besim Atalay kitapta yer bulamamıştır. Besim Atalay, birçok ilmi araştırmasını bu görevinde yani Niğde’de iken yapmıştır. Mesela Mondros Mütarekesi’nden sonraki işgaller dolayısıyla işgaller *Zaman* gazetesinde yayımlanan “İçel Türk’tür” ve “Maraş Türk’tür” başlıklı yazı serilerini Niğde’den göndermiştir.

3. Bunun yanında, kitapta Niğde ile hiçbir irtibatı bulunmayanlar da var. Meselâ Oktay Akbal belki de Niğde’yi hiç görmemiş bir İstanbulludur. Onun kitaba girmesi, kolayca tahmin edilebileceği gibi, Niğde doğumlu Ebubekir Hâzım Tepeyran’ın torunu (kızının oğlu) olmasıdır. Meşhur isimler bu tür kitaplarda daima bir cazibe merkezidir. Fakat akrabalıklar ölçü olarak kullanıldığında iş çıkmaza girebilir. Tepeyran’ın torununu Niğdeli saydığımızda Reşit Süreyya

Gürsey'in oğlu ve meşhur fizikçi Prof. Dr. Feza Gürsey'i de Niğdeli kabul etmek gerekir ve o zaman işin içinden çıkmak hayli zorlaşır.

4. Bu kitaba girmesi gereken başka isimler var mıdır? Bunun cevabı, kabul edilecek ölçülere bağlı. 1992'den beri üniversitesi bulunan bir şehirde doğum yeri Niğde olmadığı hâlde buranın kültürel hayatına bir şeyler veren çok kimsenin bulunduğu söylenebilir. Bunlardan hiç olmazsa Niğde basınında imzası görülenler esere alınabilirdi.

5. Özellikle hacimli eserlerde özel isimlere ayrılmış bir "dizin" bulunması okuyucunun faydalanmasını kolaylaştırır. Özmel'in eserinde de dizin bulunması tam anlamıyla bir kerem, bir lütuf olmuştur. Bütün özel isimler Dizin'e alınabilmiş midir? Bu kadar hacimli bir eserde eksiksiz dizin yapabilmek hakikaten zordur. Bu Dizin'de de doğal olarak pek çok noksan var. Usûlden olduğu için sadece bir tane örnek gösterelim. Mesela "Akçadağ Öğretmen Okulu" (s.704) maddesi dizinde geçmiyor.

6. Kitapta madde başı olan biyografi sayısı 106'dır. Eserin yeni baskısında bunların kronolojik olarak sıralanmasını ama faydalanmayı kolaylaştırmak için ayrıca alfabetik bir listenin de bulunmasını arzularız.

- Çok şey mi istiyoruz?

- Evet! Evet çok şey bekliyoruz, istiyoruz. Muhabetimiz Sayın Özmel değil de bir başkası olsaydı, bunların bir kısmını yazmaktan çekinir, bir kısmını ise gereksiz görürdük. Ama muhabetimizin bütün bunları, yüzünden hiç eksilmemesini dilediğimiz malum ve meşhur gülümsemesiyle karşılayacağını biliyorum.

Bir bölgenin kültür hayatına katkısı olanlar her zaman hatırlanmalıdır.

Her şehirde, bunu kendisine görev bilenler, daha başka İsmail Özmeleler çıkmalıdır.

Bu kitap, Niğde'mizin kültür kütüğüdür.

Her şehrin böyle bir kitabı olmalıdır.

BAK ŞU ‘DÖRT’ RAKAMININ / SAYISININ BAŞIMIZA AÇTIKLARINA!..

Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU

Sayılarla ilgili herhangi bir takıntınız var mı, bilmiyorum. Ama 13 sayısı ile ilgili olarak söylenenler bayağı sayının başını ağrıtmışa benzemektedir. Toplumda bu sayıyı uğursuz sayanların sayısı oldukça fazladır, bilirsiniz. Bu durum fıkralara ve karikatürlere bile konu olmuştur.

Ama bizim pek çok sevimli sayımız vardır. Özellikle masallarımızla destanlarımız bu sayılara bayılır. Bunlara halk hikâyelerini de ekleyebiliriz. Hele bir hatırlayınız üç kardeşi, yedi yılı, kırk gün kırk geceyi... Dokuzla on altıyı da unutmamak gerekir. Bizim doktora tezimizdeki masalların sayısı yetmiş değil miydi? Ya Anadolu ve Türk efsanelerini topladığımız iki kitabımızın her birinde kaç ar efsane metni vardı? 101’er...

Ya ‘dört’ sayısı? Vallahi bizim dünyamızda bu sayının özel bir yerinin olduğunu (!) birkaç yıl önce öğrenivermişim. Bir de çok satan bir gazetemizin ekonomist yazarı profesör meslektaşımız bir ay içinde sütunlarına taşıdığı üç olay / yazı beni de etkiledi. Neredeyse, ‘Sen neymişsin be dört sayısı...’ diyeceğim geliyor. Hemen ilk yazıya gelelim.

“3’ten sonra kaç gelir?”

“**Tabiki 4 gelir**” diyeceksiniz. Haklısınız.

İlkokul öğrencisine hatta bizim 4.5 yaşındaki **Bulut**’a sorsanız, o bile 3’ten sonra 4 geldiğini hem Türkçe hem de İngilizce sayarak söyler.

Ne olmuş biliyor musunuz?

21 Temmuz 2009’da yayımlanan Sosyal Güvenlik Kurumu Yönetmeliği’nde; 1’den başlanıp 10’a kadar devam eden maddeler var.

O da ne?

Madde 3’ten sonra Madde 5 geliyor!..

23 Temmuz’da bir “**düzeltilme metni**” yayımlandı ama başka bir şey düzeltildi.

Belirttiğimiz hatanın ya farkında değiller ya da 3’ten sonra 4 geldiğini gerçekten bilmiyorlar!..

Birisi Sosyal Güvenlik Kurumu’na 3’ten sonra 4 geldiğini öğretmeli.

(Şükrü Kızılot, *Hürriyet*, 02 Ağustos 2009. Yazının, yazımına dokunulmadan aynen alınmıştır.)

Demek ki ilk yazıda yapılan atlama fark edilmemiş de başka bir nokta düzeltilmiş. Bu nasıl ‘resmi metin’ ki yanlışlarla dolu?..

Neyse, biz bu yazıyı kesip bir kenara koymuştuk. Derken bir ay geçmeden 4'le ilgili bir yazı daha... Onu da, yazımına bağlı kalarak alıntılıyiverelim.

Çin'de 4 ve ölüm

Çin'e gittiğinizde dikkat edin. Araçların çoğunun plakalarında hatta bazı binaların asansörlerinde 4 rakamına rastlayamazsınız. Telefon numaralarında da 4 olmayanını ya da çok az olanını tercih ediyorlar.

Özellikle 44 ya da 444'le biten ve 4444'lü olan plakaları hiç göremezsiniz.

Neden mi?

Çin'de 4 rakamının okunuşu "sı" ölüm anlamına geliyormuş da onun için!..

(Şükrü Kızılot, Hürriyet, 23 Ağustos 2009)

Görüleceği üzere '4' piyasası kızışıyor. Okurları da Sayın Kızılot'a yardımcı oluyor. Sonunda da üçüncü '4' vaka'sı ortaya çıkıyor. İşte o yazı.

4 rakamı ve Japonya

Çince 4 rakamının okunuşu olan "sı"nın, aynı zamanda ölüm anlamına geldiğini ve Çinlilerin 4'lü rakamları sevmediklerini yazmıştık. Bir okuyucumuz, 4'ün sadece Çin'de değil alfabesini Çin'den alan tüm ülkelerde "ölüm" anlamına geldiği için "uğursuz" sayıldığını belirttikten sonra ekliyor; "Japonya'da 4 rakamına ciddi tepki var. Japonlar 4 numaralı hastane odasında kalmıyor, 4 numaralı dairede oturmamaya çalışıyorlar. Araçlarının plakasında ya da telefon numaralarında ya hiç ya da çok az 4 rakamı olmasına dikkat ediyorlar."

(Şükrü Kızılot, Hürriyet, 06 Eylül 2009)

Türkiye'de de 4'e pek sıcak bakılmıyor (!) Çin'de de öyle, Japonya'da da... Nedir bu 4'ün biz insanlardan çektiği? Bizdeki örnek resmî bir belgede, bir yönetmelikte yer alıyor. Doğrusu yönetmeliğin hangi konuda olduğunu bilmiyorum, bakmamız gerekecek. Bir tahminde bulunmamı ister misiniz? Acaba diyorum, bu yönetmelik Çinlilerle veya Japonlarla yapılan bir sosyal güvenlik anlaşmasıyla ilgili olmasın! Niçin olmasın, olabilir. Artık meraklısı bir yerlerden o yönetmeliği bulup okusun.

Biz gelelim bizim dünyamızdaki 4 karşıtı bir bilim adamının eleştirilerine... "Bu muhteşem (!) eleştirinin kahramanı olan 'bilim adamı' kim acaba?" diye düşünmeyiniz. Boş veriniz onun kimliğine... Sadece şunu söyleyeyim, bizim 'seçkin ve vefalı' bir öğrencimizdi.

2004 yılında 1030 sayfalık bir kitap yayımladım: *Karaca Oğlan*. Daha kitap ülkemizin pek çok yerine ulaşmadan, elde edenler de henüz okuyamadan, Atatürk Üniversitesindeki en kıdemli öğrencilerimden olup benden bir süre sonra Konya'ya gelen vefalı ve kadirbilir bir öğrencim kitabım hakkında güzel (!) bir eleştiri yayımlayıverdi. Erzurum'da iken kendisinin bitirme tezini de yönettiğim bu hemşehri meslektaşım üstelik

uzun yıllar benim bölüm başkan yardımcım idi. Hatta, şimdi üniversitede okuyan kızına telefonla masal anlatan dedesi idim. (Bir ‘hatta’ daha), kendileri, oğluna hastanede yapılan işleri anlatır, şikayet eder; gideceği halk hekimleri için bana akıl danışır.

İşte vefalı öğrencim bu kitabımıza, galiba bu iyiliklerimizin bir vefası olarak o güzel (!) eleştiriyi yazıverdi. Tarihini pek hatırlayamıyorum amma, eskilerin ‘seferberlikten önce’ dedikleri gibi, çok çok, hatta pek çok yakın bir doçent dostunun profesörlük dosyasında, öğrenci tezlerinden ve kendisinin doçentlik tezinden ciddi aktarmaların (namıdiğer *aşırma intihal* ve...) olduğunu rapor etmemin hemen arkasına rastlamaktadır.

İşte bu “pek çok yakın” dostların dayanışması sonucunda o güzel (!) eleştiri yazılıverdi. Bunu ben söylemiyorum, her âkil adam böyle söylüyor.

Kolektif bir ‘hızlı’ çalışmanın ‘tek imzalı’ sonucu olan eleştiride âdeta gözü kapalı kılıç sallanmıştır.

Kitapta, Karaca Oğlan’a ait olduğunu kabul ettiğimiz 500 şiir yer almaktadır. 494 numaralı şiirin ilk dördlüğü şöyleydi:

*Sevdiğim üstüne dört libas geymiş
Bir kara bir yeşil bir al bir beyaz
Güzellere dört şey âdet olunmuş
Bir şive bir cilve bir eda bir naz* (s. 648)

Görüleceği üzere; yönetmelikte, Çin’de ve Japonya’da yaşanan dört korkusu Karaca Oğlan’da yok; o üstüne basa basa iki defa ‘dört’ diyor. Hatta şiirin kalan iki dördlüğünde ‘dörtten korkmaz’lığını pekiştiriyor.

Sana dört sözüm var sakın unutma

*

Sevdiğim göğsünde dört nişan gördüm

Ne diyor Karaca Oğlan? “dört libas”, “dört şey”, “dört söz”, “dört nişan” ve hepsinde de dört şeyi sayıyor. İlk dördlüktekileri yukarıda görüyoruz, öbür mısralardakileri saymaya gerek var mı?

Gelelim yukarıda vasıflarını saydığımız seçkin ve vefalı öğrencimizin eleştirisine... Önce bir okuyalım, sonra da ‘abalı’yı hatırlayalım.

Henüz adını anmadığımız eleştirmenimiz, o ‘ma’lûm’ yazısında şöyle buyuruyor, ilgili bölümleri aynen alıyorum:

“730. sayfada “şive” kelimesine verilen “söyleyiş özelliği” anlamı yanlıştır. Kelimenin yer aldığı dizeler

...

*Güzellere dört şey âdet olunmuş
Biri şive biri cilve biri eda biri naz*

şeklinde. Sözlüğe de bakarak kelimenin anlamını “işve, eda, naz” olarak biz yazalım... Burada dizelerin hece sayılarında problem de görülmektedir. 2. dize “Biri şive biri cilve biri naz” olarak düzeltilmelidir”. (s. 99, nu 470).

Doğrusu bu “Karala-man”ı (karalayıcı) anlamak zor. Üç beş satırda ortaya koyduğu yanlışları ve bilgi eksikliğini açıklamak için en az bir sayfa yazmamız gerekecek.

Önce ne buyuruluyor (!), ona bir bakalım “şive kelimesine verilen ‘söyleyiş özelliği’ anlamı yanlış’mış! Ya neymiş? Sözlüğe bakacaktınız da, kelimenin anlamını bulacaktınız!

(Hangi sözlük olduğunu da bir lütfetselerdi ya!) Peki neymiş ‘şive’ nin sözlükte bulunan anlamı? ‘İşve’ imiş, ‘eda’ imiş, ‘naz’ imiş! Bre gafil Karala-man, senin verdiği bu üç karşılığın ikisi zaten aynı mısra da yer alıyor; hiç böyle açıklama olur mu? Biz bu durumu göremeyecek kadar kör değiliz, elhamdülillah. Biz de bilirdik “şive = eda”, “eda = şive”, “şive = naz”, ‘naz = şive” vb. demeyi. Zat-ı âlinizin sözlükçülüğü böyle miydi? İnsan biraz sözlük hazırlama tekniğinden nasibini alır. Ancak muhterem Karala-manımız bizi övecek (!) ya, böyle güzel (!) bahaneler buluyor.

Gelelim Karala-manımızın ‘4’le olan ilgisine, daha doğrusu korkusuna...

Biz, yukarıya aldığımız dörtlüğün üçüncü mısraında ne diyorduk:

Güzellere dört şey âdet olunmuş

Yani şairin mısraında *dört* kelimesi geçiyor.

Ya o dörtlüğün son mısraında ne diyorduk:

Bir şive bir cilve bir eda bir naz

Biz böyle diyorduk demesine de sayın Karala-man bu mısraı pek seçememiş olacak ki şöyle anlatıyordu:

Birİ şive birİ cilve birİ eda birİ naz

Bizim kitabımızda olmayıp da Karala-man tarafından eklenen *i* seslerini özellikle büyük harflerle yazdık ki kolayca görülsün.

Ne diyordu bay eleştirmen; “Kelimenin [şive] yer aldığı dizeler ... şeklindedir.”

Ey okuyucum, siz söyleyiniz, bizim verdiğimiz mısra böyle miydi? Bay eleştirmen nerden uyduruyor (icad ediyor) bu yeni şekli?

Yoksa, kitabımızın bu bölümünü ikinci el bir eleştirmen (!) mi okudu? Niçin olmasın? Böyle eleştirmenlik olur mu?

Daha bitmedi. Eleştirmenimiz yeni bir fetva veriyor:

“2. dize ‘Biri şive biri cilve biri naz olarak düzeltilmelidir.”

Önce son mısradaki dört ‘şey’in önlerinde yer alan ‘bir’leri ‘biri’ yapıyor. Bakıyor ki mısradaki hece sayısı 15 (on beş) oluvermiş. Nerden geldiği belli olmayan bir ilhamla “biri eda (aslında bir eda)” kısmını atarak, ikinci mısra ile dördüncü mısraın kafiyesini (beyaz-naz) koruma basiretini gösteriveriyor. Acaba burada amaç nedir? Üçüncü mısradaki açıkça **dört** şey’den söz edilirken, şiirin üç ayrı mısraında da **dört** sayısı öne çıkarken Bay Karala-man neden ‘eda’yı atarak sayıyı **üç**’e indiriveriyor.

Yazımızın başına dönelim. Yönetmelikte 3'ten 5'e atlanıyor; Çin'de ve Japonya'da 4 pek sevilmiyor. Derken bakıyoruz, bizim anlı şanlı eleştirmenimiz de dört mısrada bangır bangır bağıran **dört**'lerden birini üç'e indiriveriyor. Şimdi soruyorum: Bu 4'ten kaçıp 3'e sığınma duyarlılığımızı niçin öbür mısralara uygulamadınız? O mısralara da bir el atsaydınız, onları da kurtarıverseydiniz! Mesela;

Biri kara biri yeşil biri beyaz

deyiverseydiniz. Olmayacaktı değil mi, hece sayısı 12'ye yükselecekti.

Veya

Biri kara biri yeşil bir al

deyiverseydiniz. O zaman da *beyaz-naz* arasındaki kafiye kaybolacaktı.

İkinci ve üçüncü dörtlüklerin başına gelebilecekleri yazmak istemiyorum.

Ve soruyorum: Ey Yrd. Doç. Dr. Orhan Yavuz, sizin bu karalamayı yazmaktan maksadınız üzüm yemek mi, bağcıyı dövmek mi, birilerine hoş görünmek mi, yoksa o balık'lı, 'Halık'lı atasözünü doğrulamak mı? Karar sizin.

Not: Bilim kurallarına uymayacak ve o yazının kaynağını vermeyeceğim, zaten arasanız da bulamayacaksınız. Sonra, okuyup da ne yapacaksınız? "Hocaya nasıl saygısızlık yapılır?" konusunda eğitim mi alacaksınız!

Hocaya hakaret etmeyi marifet sayan zatı, varsa onu bu yola yönlendirenleri kınıyorum.

ZİYA GÖKALP'İN 'TÜRKÇÜLÜK' ANLAYIŞI-1

İsmail GÖRKEM

igorkem@erciyes.edu.tr

Yazılarımda, birilerinin kendisine “Türk” olmayı bile çok gördüğü (!) Diyarbakırlı “Zaza Kürdü” (!) Ziya Gökalp’ı niçin ısrarla gündemde tutmaya çalıştığımı, bazı okurlar mutlaka soracaklardır. Belki de benim için şöyle diyeceklerdir:

Senin hiç işin yok mu? Niçin bu kadar ısrarla ‘Türk milleti’ kavramına vurgu yapıyorsun? Artık devir ‘küreselleşme’ devri, sen de neticesi ‘site devlet’lerine kadar varacak, ‘şehir’leri merkeze alan bir yol tuttursan ve sadece ait olduğun [yaşamış olduğun] şehri yüceltip tabulaştırsan, fetişleştirdiysen ne olur sanki?

İşin en kolayı ‘nabza göre şerbet vermek’ aziz okurlar. Ama unutmayalım ki, bu milletin bireylerini birbirlerine ‘bağlayan’ esas unsurlar göz ardı edilir, yani ‘Türk milleti’ ve onun geçmişi, hâli ve geleceği hesaba katılmazsa, siz gelecekte, yaşadığımız şehri acaba nereye yerleştirirsiniz? Bu ülkede kaç şehir varsa, o kadar da ‘şehir kültür’ü mü olmalıdır? Oh ne âlâ, ne âlâ!..

Yazılarımızda ısrarla ‘farklılık’ları değil ‘müştereklik’leri vurgulamaya çalışıyoruz. Bunu, ‘toplumsal hâfıza’ımızı tazeleme maksadıyla yapıyoruz.

***

Ziya Gökalp, Diyarbakır’da 25 Aralık 1922 tarihli *Küçük Mecmua*’nın 28. sayısında “Millet Nedir?” başlıklı bir yazı neşretmiştir. (bk. Ziya Gökalp, *Makaleler VII*, Hazırlayan: Abdülhaluk Çay, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1982, s. 226-231).

Yazısında, “milletin ne olduğunu anlamak için” öncelikle “ne olmadığını” incelemek gerektiğini söylemiş ve görüşlerini dört maddede toplamıştır.

1-”Millet, evvelâ coğrafi bir zümre değildir. ”İran’da Farslar dışında Türkler ve Kürtler, Arabistan’da ise Araplar dışında önemli bir miktarda Türkler yaşamaktadır. (...) Anadolu’da birçok Kürt aşiretleri ve köyleri bulunduğu gibi, ekseriyeti Kürt olan mahallerde de, umumen Türk bulunan şehirlerden başka bir çok Türk köyleri de vardır. O halde, hiç kimse mensup olduğu ülkeye nispetle milliyetini tayin edemez.”

2-”Millet, sâniyen [ikinci olarak] ırk ve kavmiyet demek değildir. Cemiyetler, kablettarih [tarih öncesi] zamanlarda bile ırken saf ve kavmiyetçe halis değildiler. Muharebelerde esir alma, temsil ve temessül [benzeme], muhaceretler, kız alıp vermeler daima milletleri birbirine karıştırmıştır. Kablettarih zamanlarda bile, saf bir ırk mevcut bulunmazsa, tarihî devirlerdeki kavmî herc ü merclerden [karışıklıklardan] sonra, artık saf bir kavmiyet aramak abes olmaz mı?”

3-”Millet, sâlisen [üçüncü olarak] bir imparatorluk dahilinde [Osmanlı İmparatorluğu gibi] müşterek bir siyasî hayat yaşayanların mecmuu [toplamı] da değildir. Meselâ eski Osmanlı İmparatorluğunun umum teb’asına Osmanlı milleti nâmını vermek hata idi.”

4-“Millet, râbian [dördüncü olarak] bir adamın kendisini keyfine ve menfaatine tebean [uyarak] mensup addettiği herhangi bir cemiyet de değildir. Filhakika [gerçekten], fert zâhiren [görünüşte] kendisini şu yahut bu millete mensup telâkki etmekte hür zanneder. Halbuki fertte böyle bir hürriyet yoktur. Çünkü insanlardaki ruh, duygularla fikirlerden mürekkeptir. (...) ...biz de hislerimizle muayyen bir millete mensubuz. Bütün duygularımız o millete müşterektir. Demek ki her ferdin milliyeti, onun keyfine, iradesine tâbi bir şey değildir. (...) İnsan milliyetini taharrî [araştırma] ve tahkik ile keşfedebilir.”

Yukarıda kısmen özetleyerek verdiğimiz dört maddeyi sıralayan Gökalp, “O halde millet nedir?” sorusunu sorar ve cevabını da şöyle verir:

“İçtimaiyat [sosyoloji] ilmi gösteriyor ki, bu rabıta [bağ], terbiyede, harsta [kültürde], yani duygularda iştiraktır. (...) ...millet, ne coğrafi, ne ırkî, ne siyasi, ne de iradî bir zümre değildir. Millet, lisanen müşterek olan, yani aynı terbiyeyi almış fertlerden mürekkep bulunan harsî [kültürel] bir zümredir. (...) Bu itibarla milliyette şecere aranmaz. Yalnız terbiye aranır. Bir fert hangi cemiyetin terbiyesini almışsa, onun mefkûresine [ülküsüne] çalışabilir. Çünkü bu çalışmaktan büyük bir vecd ve saadet duyar. (...) Meselâ, ırken Türk olmadığı halde, terbiye ve hars nokta-i nazarından tamamıyla Türk ruhuna mâlik ve saadetlerimiz gibi felâketlerimize de ortak birçok dindaşlarımız vardır. Hattâ bunlardan bir kısmı millî mücahedelerimizde [çalışmalarımızda] pîşvâlık [önderlik] ederek fiilen büyük fedakârlıklar göstermişlerdir. Aldıkları terbiye dolayısıyla bunlar Türk cemiyetinden başka hiçbir millet içinde yaşayamazlar ve Türk mefkûresinden [ülküsünden] başka hiçbir mefkûre için çalışamazlar. Bunları Türklüğün haricinde saymak, milliyetin ilmî mahiyetini bilmemekten ileri gelir.”

Gökalp, kişinin milliyetini belirlemesinin keyfe tâbi olmadığını, ilmî olarak çözümlenmesi gerektiğini belirterek, sözü kendisine getirir ve şöyle der:

“Ben gençliğimde tahsil için ilk defa İstanbul’a gittiğim zaman, bu ilmî tahkikata başlamak mecburiyetinde kaldım. Çünkü, orada eskiden kalmış fena bir itiyada [alışkanlığa] tebean [uyarak], bütün Karadeniz ahâlisine ‘Lâz’, bütün Suriyelilere ve Iraklılara ‘Arap’, bütün Rumeli halkına ‘Arnavut’ dedikleri gibi, bizim gibi vilâyât-ı şarkıyye [doğu illeri] ahâlisinden bulunanlara da ‘Kürt’ milliyetini izâfe ettiklerini gördüm. O zamana kadar kendimi hissene ‘Türk’ sanıyordum. Fakat bu zannım ilmî bir tahkikata müstenit değildi [dayanmıyordu]. Hakikati bulabilmek için bir taraftan Türklüğü, diğer cihetten Kürtlüğü tetkike başladım. Evveleminde [önce] lisandan başladım. Diyarbakır şehrinde ana lisan Türkçe olmakla beraber, her fert biraz Kürtçe de bilir. Lisandaki bu ikilik iki suretten biriyle izah edilebilirdi: Ya Diyarbakır’ın Türkçesi bir ‘Kürt Türkçesi’ydi, yahut Diyarbakır’ın Kürtçesi bir ‘Türk Kürtçesiydi’. Lisanî tetkiklerim gösterdi ki Diyarbakır’ın Türkçesi Bağdat’tan tâ Adana’ya, Bakü’ye, Tebriz’e kadar imtidad eden [uzanan] tabî bir lisandan, yani Akkoyunlu ve Karakoyunlu Türklerine mahsus bulunan Azerî lehçesinden ibarettir. Bu lisanda hiçbir sunîlik yoktur. Binaenaleyh [bunun için], Kürtlerin tahrif ettiği bir Türkçe

değildir. (Diyarbakir lisanının Azerî Türkçesi olması, şehirlerin Osmanlı hükümetinin tesiriyle Türkçe konuştuğu iddiasını da esasından çürütür. Çünkü öyle olsaydı, bu şehirlerde konuşulan lisanın Osmanlı lehçesi [yazı dili] olması lâzım gelirdi.)”

Ziya Gökalp, elbette bu araştırmaları neticesinde kendisi ile ilgili de bir takım sonuçlara da ulaşmıştır:

“Bu alâmetler [makalede sayılan deliller] bana Diyarbakirlilerin Türk olduğunu gösterdiği gibi, babamın iki dedesinin birkaç batın [kuşak] evvel Çermik’ten yani bir Türk muhitinden geldiklerine nazaran, ırken de Türk neslinden olduğumu anladım. Mâmâfih [bununla beraber] dedelerimin bir ‘Kürt’ yahut ‘Arap’ muhitinden geldiğini anlasaydım, yine Türk olduğuma hüküm vermekte tereddüt etmeyecektim. Çünkü, milliyetin yalnız terbiyeye istinat ettiğini [dayandığını] de içtimaî tetkiklerimle anlamıştım. Zannederim ki bu taharrîlerimle [araştırmalarım] yalnız kendim için değil, bütün vilâyât-ı şarkiyye ve cenubiyye [güney ve doğu illeri] şehirleri ve şimdiye kadar Türk kalan köylüleri için son derece mühim bir meseleyi halletmiş oldum.”

***

Yazıda vurgulanan hususlar, ‘Türkçülük’ hareketinin ‘ırkçı’ bir hareket olması ve Ziya Gökalp’ın “Zaza” asıllı bir “Kürt” olduğu iddiaları, aslen “Everekli” [Develili] “İslâmcı” bir yazarın iddialarından hareketle bir sonraki yazıda ele alınacaktır.

MİLLİ KÜLTÜRDEN MİLLİ BİRLİĞE

İnş. Müh. Âlim GERÇEL

Kayseri Kültür ve Turizm Derneği

Yön. Kur. Bşk.

Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi emekli öğretim üyesi **Yrd. Doç. Dr. Ahmet Vehbi Ecer**'in yeni eseri MİLLİ KÜLTÜRDEN MİLLİ BİRLİĞE başlığıyla Yesevi Yayıncılığın 38. yayını olarak (Ağustos 2009) bizlere sunuldu. Kitap 12x19 boyutunda, indeksli ve 302 sayfadır. Estetik bakımından göze hoş gelen resimli bir kapağa sahiptir. 1960 yılında **İmanla İlgili Kırk Hadis** (Niğde 1960) adlı ilk eserini veren Ecer bu kitabında milli kültürle ilgili kırk makaleyi bir araya getirmiştir.

Milli Kültürden Milli Birliğe yazarın tanıtımı, İçindekiler, Kısaltmalar, Yayıncının Takdimi ve ülkemizin değerli Din Sosyolojisi profesörlerinden

Erciyes Ü. İlahiyat Fak. Emekli Öğretim Üyesi Sayın **Ünver Günay**'ın **Sunuş**'u ile başlamaktadır. Sayın Günay Sunu'sunun bir yerinde "... *Esasen çağdaş millet ve ona dayalı ulus-devlet olgusunda. "millî kültür ve gelenek birliği" ve bunun dinamik bir yaklaşımla korunması ve sürdürülmesi hayati bir önem arz ediyor*" cümlesiyle konunun hassasiyetine işaret ediyor. Yazar da Ön Söz'ünde "... **Günümüzde, millet (ulus) olmayan toplumların dünyada, onurlu ve hür yaşamaya milletlerarasında söz sahibi olmaya hakkı yoktur**" ifadesiyle millet olmanın önemini belirler ve daha sonra millet ve birlik olmanın şartlarını oluşturan kültürle ilgili makalelerine yer verir

Kültür öğelerinin en öncelikli durumunda olan dil, din ve tarihin önemini anlatan Ecer, Nihad Sami Banarlı'nın eserlerinde ele aldığı Türk Müslümanlığını özetler ve Türk milletinin İslâm Dinini kabile dini olmaktan çıkarıp bir dünya dini haline getirme gayretlerini ayrı başlıklar altında ele alır.

Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsü'nde birlikte çalıştığı daha sonra Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde göreve devam eden merhum Prof. Dr. Ali Yardım'ı ve fikirlerini tanıtan makalesinden sonra büyük İslâm bilginlerinden Mehmet Matürîdî hakkında iki eser sahibi olan Ecer, bir makalesini de Matürîdî'nin Türk oluşuna ayırmış. Matürîdî, Ahmed Yesevî, Yunus Emre, Ahi Evren, Saru Saltuk, Ahmet Kuddusî, Mehmet Akif... konularının işlendiği eserde İslâm tarihinde şiir ve musikî, Atatürk'te Peygamber Sevgisi, Anadolu Bektaşî Alevilerinde Tanrı ve Peygamber Sevgisi gibi konularda da bilgiler verir. İslâm Dininin (ırkçılığa değil) ulusalcılığa (milliyetçiliğe), hoşgörüyeye (laikliğe) karşı olmadığını anlatan makalelerden başka güncel konu olan küreselleşmenin

doğuracağı erozyon konusu da ele alınır. Kitap “Sevgi ve Hoşgörü Kültürümüz” başlığını taşıyan makaleyle sona erer.

Tamamen ilmî esaslara uygun, dipnotlu olarak yazılan ve değişik konulara el atılan bu değerli eseri tavsiye ederken millî kültüre ve duygulara duyarlı olduğunu bildiğimiz ve bu konularda değerli eser sahibi olan yayıncı Sayın Erdoğan Aslıyüce’yi ve Ahmet Vehbi Ecer’i tebrik eder kitabın “Sevgi ve Hoşgörü Kültürümüz” adlı makalesinin son cümlesiyle yazımı tamamlamak istiyorum:

“Bir olalım, diri olalım diyebilmek için, fakire, öksüze el uzatabilmek, sağlam kuşaklar yetiştirebilmek için, kollarımızı sevgiyle açalım, yaratılanı yaratandan dolayı kucaklayalım. Tanrımızı, birbirimizi sevdiğe bizim dışımızdaki güçlerin insafına kalmaz güçlü ve diri oluruz.”

NÂR-I AŞK

Rıza Tevfik'e

Ezelden yanmışız aşkın nârına,
Yana yana ciğer kebâb olmuşuz.
Düşmüşüz bir gülün âh u zârına,
Bir şuhun yoluna turâb olmuşuz.

Nazar kılmaz olmuş ol yâr-ı memduh,
Hayli elem çekmiş bu dil-i mecrûh,
Hançer-i feleği saplamış ol şuh
Ol sebepten böyle harâb olmuşuz.

Dost, tâlib diyerek seçmişler bizi,
Varak-ı sevdâya geçmişler bizi,
Erenler aşkına içmişler bizi;
Meyhâne-i aşkta şarâb olmuşuz.

Tutulmuşuz bir cefâcı dilbere,
Hayrân olmuşuz ol servi reftâre.
Kar, yağmur olup da yağmışız yere;
Semâ-i irfânda sehâb olmuşuz.

Nihâd elimize almışız sazı,
Bûlbül-i mârifet kılmışız sazı,
Erenler aşkına çalmışız sazı;
Tar-ı sevdâ olmuş, rebâb olmuşuz

Nihat KAÇOĞLU

ANILAR : 1

DESTAN ŞAIRİ BASRİ GOCUL'U NASIL TANIDIM?

İsmail ÖZMEL

Uzun süren bir tedaviden sonra, elimde Lise son sınıfa geçtiğime dair tastikname ile Niğde'ye geldim ve Niğde Lisesi IV FEN sınıfına kaydımı yaptırdım.1954-1955 Ders yılı.

Liseye koyu yeşil pardesüm sırtımda, deri çantam elimde derslere gelip gidiyorum. Birçok öğrenci beni görünce ayağa kalkıp başı ile selam veriyor. Anlaşılan beni öğretmen sananlar var. Ben de kemali ciddiyetle selamları alıyorum. Zaman içinde gördüler ki ben de kendileri gibi lisenin öğrencisiyim.

Unutmadığım bazı hallerim oldu. Niğde'ye İstanbul görmüş bir kişi gözü ile bakıyor bazı hizmetlerin yeterli düzeyde olmadığını görüyor bunları da yazıya dökmek ihtiyacı duyuyordum. Şehirde günlük yayınlanan Niğde'nin Sesi gazetesinin idarehanesi bizim evin semtinde olduğu için, kıygılı Camii avlusundan geçip hamam tarafına çıkınca, eski yıkık hamamın kemerleri arasında matbaanın bulunduğunu öğrendim. Birkaç kere yazı götürdüm, yayınlandı. Aynı nüshalarda A.Vehbi Ecer ve Basri Gocul imzalı yazılar da yayınlanıyordu. Gazete sahibi Fuat Tuğrul'a bu imza sahiplerinin kim olduğunu ne iş yaptıklarını sordum. Denk gelirse tanıştırdım dedi.

Bir gün yine yazı götürdüm. Matbaa makinelerinin bulunduğu mekan girişe göre iki merdivenle inilen bir seviyede sağda kurşun harf kasaları, ortadaki masada dizgisi yapılmış metinler, ilerde de baskıyı yapacak makine vardı. Dizgi bölümünde harf kasalarından elindeki cımbız ile harf seçen, yazısının düzeltmelerini eliyle yapan, orta yaşlı ince, uzun boylu, gözlerinde kalın camlı olduğu hemen anlaşılan gözlükleri burnunun ucuna doğru inmiş, tashih yapan bir zat. Fuat Bey:

-Basri Bey, gazetemiz yazarlarından İsmail Özmel, dedi. Sıcak bir tebessümle başımı bana doğru çevirdi, memnun oldum efendim dedi. El sıkıştık, öğrenci olduğumu söyledim. Tanışmamız böyle oldu.

Ahmet Vehbi Ecer'le tanışmamız lisede bir teneffüs saatinde oldu. O Lise IV Edebiyat bölümü öğrencisi olduğunu ve yazılarını bazen kendi adı ile bazen de A. Gafuroğlu mahlası ile yazdığını sonra öğrendim. Ben de şehir meseleleri üzerine dilekli, tenkitli yazılarımı Mızrap mahlası ile yazdım. Artık matbaada iki yazar dostumuz olmuştu. Zaman zaman matbaa idarehanesinde buluşuyor, bazen de imkan hasıl olur olmaz bir araya geliyorduk.

1954-55 YAZ tatilinde temmuz ayı olabilir; Hikaye yazarı Oktay Akbal matbaaya gelmiş Fuat Tuğrul'u soruyor. İlgilendim, dedesi Ebubekir Hazım Tepeyran'ın mülkleri için gelmiş. Kısa boylu, ufak yapılı, olgun görünümlü, düz ve uzun saçları arkaya doğru taranmış, beyaz benizli bir zat. Oktay Akbal'ın Niğde ile ilgisini o zaman öğrenmiştim.

SOHBETLERİN MÜDAVİMLERİ KİMLERDİ?

Çoğunlukla okumuşların geldiği birkaç mekân vardı. İstasyona giderken sağda Tanrıkulu soy adlı bir zatın güzel bir kahvesi vardı. Bir süre sohbetler orada devam etti. Daha sonra, Vakıf İşhanı yanındaki üç kardeşler kahvesinin önündeki salkımsöğüdün altı, bazen de hükümet meydanına bakan, Gençler Kiraathanesinde toplanırdık. Son iki mekân uzun yıllar oturup kalktığımız, özel demli çaylar ve ihlamurlar içtiğimiz mekânlardı.

Gençler kiraathanesinin bir sahibi vardı. Olgun yaşta. Kendisine kahvenin ortasındaki direğe yaslanan bir koltuk yaptırmış ve onun ön kısmına da oturacak yerler yaptırmış, insan kıymeti bilen kültür ve edebiyattan haberli bir zattı. Bizden en önce kim gelmişse, oraya buyur eder ve hemen çay veya ihlamur ikram ederdi.

İlk önce Basri Gocul, Hakkı Tuğrul, A.Vehbi Ecer, Dinçer Güçlü, Tefvik Cansever, Sait Sami Yüksel, Müslüm Hoca(Müslahattin Liman) ve İsmail Özmel'le başlayan sohbetlere, 1962'den sonra hazine avukatları Rasih Arısoy ve Bilal Çelenkoğlu katılmaya başladılar. Bu kişilerin hepsinin bir defada bir araya gelmeleri nadirattan bir olaydı. Bunlardan birkaçı bir araya gelince sohbet kurulurdu.

Daha çok ikindilerden sonra hükümet meydanına bakan Gençler Kiraathanesi sohbet yeri idi. Gençler Kiraathanesi şimdiki Grand Hotel'in ön kısmında köşede, zamanının en temiz ve aydınlık kahvesi.

Basri Gocul'u ayakta karşılardık. Sakince ve mütebessim bir halde, ince uzun vücudu katlanır gibi otururdu. Yeni bir şey var mı üstat, denilince iç cebinden, müsvettesi tütün kâğıtlarına yazılmış şiiri çıkarır şöyle bir bakışla okumaya başlardı. Mısra sonlarını biraz uzatarak ve bir kürsü ciddiyeti ile okur bitirirdi. Sıra nasıl buldunuz bahsine gelince, şöyle bir gözlerimize bakar, söz isteyen konuşurdu. Çoğunlukla beğenilir ve bulunanlardan birisi alır bir de o okurdu. Şiirli günler rüzgârlı günlerdi. Ne de çabuk geçirdi.

Tütün paketli olarak satılırdı ve o da uzun ve ince parmakları ile sigara sarmayı güzel yapardı. Sigaranın kendisi de ince olurdu. Eğer şiirden önce bir sigara yakmış ise, tütün tablasında sigara unutulur ve kendi kendine yanar biterdi. Yarım kalmışsa sonra onu tekrar yakar ve birkaç nefes tütürürdü. Kimseye sigara içmesi için ısrar etmezdi.

Zamanının hakikaten gerçek şairlerinden birisi olduğu halde, yeterli üne kavuşamamıştı. Bilmem bunun acısını duyuyor muydu? Yalnız destanının devlet eliyle basılması ve bir nüshasının Cumhurbaşkanına sunulması onun hayatının tek önemli özlemi idi desem yeridir.

Sohbet şiir, destan üzerine ise 35 yıl süren köy öğretmenliğine söz gelir ve gaz lambalarının sönük ışığında geçen çileli günlerini anlatırdı. Zamana zaman Oğuzlama'yı hangi şartlarda yazdığını anlatırdı. Güncel konular konuşuluyorsa, onun basit politika noktasında hiç değerlendirmez. Genel kavramlar üzerine konuşurdu. Hiçbir siyasi partiye yakınlığı yoktu ve parti meseleleri ile ilgili değerlendirme yapmazdı.

Sohbetin kesildiği zamanlar olurdu. Sessizliği Dört Ayaklı Cami İmamı Tefvik Cansever, bir soru veya bir nükte ile bozardı. Tefvik Cansever nüktedan, kavrayışlı, gün görmüş bir halk adamı idi. Söylediği tenkit cümleleri kimseyi

incitmezdi. Çünkü onun bu işi dozunda ve sohbet konusu açmak için yaptığını hepimiz bilirdik.

Bir gün Dinçer Güçlü (şimdi emekli hakim),Şiir yazma konusunda bir şeyler söylemiş, ama hiçbirimiz haberdar olmadık, Gocul bu sözlerden alınmış ve ikinci sonu müsaade istedi ve evine döndü. Basri Bey'in bu şekilde erken ayrılışı üzerimizde olumsuz bir etki yaptı, acaba kırılmış mıydı? Dinçer buna ben sebep oldum diye, kendi kendini suçlamaya başladı. Dinçer'le beraber kalktık, dolaşmaya başladık. Evine gidip özür dilesem dedi Dinçer, yoksa bunu yarına mı bırakmalı, karar veremedik. Ama bir kastım yoktu ve olamaz da diyerek, Dinçer kendi kendini teselli ediyordu. Ben bir yanlış anlama olmuşsa telafi ederiz, üzülme dedim. Ama zaman geçtikçe Dinçer'de üzüntü artıyor, ben de onu teselli etmeye çalışıyordum.

Evinin önünden geçtik, ışıklar yanıyordu, ama rahatsız etmekten korkuyorduk. Saat 24.00'te geçtik lambalar yanıyor, saat 00.1'de geçtik ışıklar sönmemiş, Öyle görünüyor ki Gocul o geceyi uykusuz geçirecek... Geç saatte evlere dağıldık.

Ertesi gün ikinci saatini sabırsızlıkla bekledik. Nihayet görüldü. Yelkenli bir kalyon gibi dirsekleri vücudundan biraz açıkta, ceketinin önü açık, ahenkli yürüyüşü ile galip bir kaptanıderya gibi, mütebessim bir şekilde geldi. Bu tebessüm yüreğimize su serpti desem yeridir. Oturdu, nasılsınız der gibi baktı, elini ceketinin iç cebine attı, katlanmış bir tütün kağıdı, içinde belli ki, uykusuz gecenin eseri bir şiir var. Okur musunuz der gibi baktı, sizden dinleyelim dedik. Okudu, Dinçer Güçlü'ye baktı. Ben hemen söz aldım: Sayenizde Türk Edebiyatı bir şiir daha kazandı dedim.

Taze ihlamur veya çay demlenmişse hepimize gelir, hiçbirini sıcak içmezdi. Bekletir, bir yudum alır, aradan bir süre geçer, bir söz durağında bir yudum daha alırdı. Bir bardak çayın içilmesi bir saati bulurdu. Yemek yerken ağız dolusu lokma aldığı görülmemiştir. Parmak uçları ile bir küçük etmek parçası koparır onu dakikalarca çiğnerdi. Takma dişleri, böyle bir diş kullanmamış olanların sezemeyeceği kadar zarifti. O, küçücük ekmeği, çatal ve bıçakla böldüğü kebabı bir saatte ancak bitirirdi. Bir resmi ziyafet sofrasında yemek yiyor gibi bu işi ciddi tutardı.

Acıktım, susadım dediği hiç duyulmamıştır.

Otel Evimin (Elma Centır) hükümet meydanına bakan köşesinde, dışardan iki merdivenle girilen, otel içinden de giriş kapısı olan, güzel bir lokanta vardı. Yerler mermer kaplı hükümet meydanına ve yola bakan cephesi camlı, aydınlık ve şehrin en gözde lokantası. Bir akşam yemeğini beraber yiyoruz. Konumuz tabii ki şiir. Lokanta dolu, herkes yemek ve sohbet havasına kendini kaptırmış, ahenkli bir hava var. Bir şey alır mıyız? Dedim. Ben o yaşların verdiği hava ile kadehi kaldırdım, bir kaç yudum aldım. Yoo dedi, bundan bir yudum alınır, ağızda gezdirilir, tadı alınır, sonra da yutulur. Öyle su gibi içmek hamallıktır, demez mi? Kadehi yavaşça masaya bıraktım. Üzerime bir ağırlık çöktü, mahcubiyetten olsa gerek, sonra toparlandım. Ben yaşın ve beraber olmanın verdiği güven ve heyecanla kadehe sarılmıştım. Onunla bir iki kadeh sohbeti koyulaştırırdı. Nasıl olsa şiir gibi tükenmez, ilave bir mezemiz vardı.

Tam deminde deriz ya öyle bir noktadayız. Bir şiirini çıkardı, sesli okumasını rica ettim. İtiraz etmedi ve ayağa kalktı, bir konferans salonunda konuşur gibi, yüksek sesle okumaya başladı. Müşteri dolu olmasına rağmen, kimse adeta nefes

almıyor ve bu coşkun sesin mısralaşmış nağmelerini dinliyordu. Kaç dakika sürdü, nasıl bir heyecan idi, o nasıl pervasız okudu. Şiir bitmişti ki bir alkış. Varol üstat. Herkesi selâmladı ve sandalyeye oturdu. Bu geçen süre bizi ve salondakileri bambaşka bir iklime götürmüş ve orada şiirin ve ahengin sularında yorgunluğumuzu atmıştık. Terütaze olarak salona masalarımıza döndük. Bu rüya halini ne zaman hatırlasam, bir ürperti içimi kaplar ve ele geçmez zamanların büyüü ile, onu rahmetle یاد ederim.

TÜRKİYE DİYANET VAKFI İSLAM ANSİKLOPEDİSİ

İsmail SARIKAYA

Yeni kuşak okuyucular için, ansiklopedi kelimesi artık pek bir şey ifade etmemekte. Anlamı, şayet ihtiyaç duyulursa, sözlükten bulunacak ve ihtiva ettiği anlam oradan öğrenilecek. Evet yalnızca o kadar...

Ama eskiden öyle miydi ya. Her biri devasa cüsseli, kalın kalın hacimli heyula kitaplar olan ansiklopedilere ulaşmak bile, cesaret isteyen bir işti.. Pek uzunca tarih olmasa da, ben “ Hayat Ansiklopedisi “ ve “ Meydan Larousse “ un çıktığı yılları şöyle bir hatırlıyorum da, öyle her eve giremediği gibi, Anadolu’ daki her il halk kütüphanesinde de bulunmaz, bulunsa bile öyle her önüne gelen öğrenciye faydalandırılmazdı. Her ansiklopedi cildi bizde ulaşılamayan, tecessüsün doruğunda, ellenemeyen zümrüd-ü anka kuşu gibi idi.

Sonraları gel zaman git zaman, çoğalan ansiklopedi pazarında A dan Z ye alfabetik ansiklopedilerin yanı sıra sağlık, sanat, edebiyat, müzik ve coğrafya gibi hemen her konuda ansiklopediler kitapçı raflarındaki yerlerini alıp, ilgili okuyucusunu beklemeye başladılar.

Ve iş zamanla öylesine çığırından çıktı ki; 1990 lı yılların başında gazetelerin başlatmış olduğu ansiklopedi furyasında, ki o kadar baskıya nasıl kağıt yetiştirdiler halen hayret ederim.

Kupon karşılığı tam bir ansiklopedi savaşına dönen o dönem sonunda ne mi oldu? Bin bir meşakkatle biriktirilen kupon karşılığında elde edilen o ansiklopediler, önce evlerimizdeki kitaplıklarımızda biblo niyetine yerlerini

aldı. Daha sonraları kitap fakiri okullarımızdaki boşluğu doldurmaya başladı. Derken bilgiler çoğunlukla eskiyip, internet çılgınlığı da yaygınlaşınca, artık birer birer eski kağıt niyetine kağıt toplayanlara devrediliyor, gazete ansiklopediciliğinin saltanatı da hazin bir şekilde nihayetleniyordu.

Okuma, faydalanma gayretini gösterene, istisna da olsa sözümüz olamaz. Çünkü onlar okumanın erdemini kavramış mutlu okuyuculardır.

Ansiklopedi kavramı yayın dünyasından tamamıyla kalkmış mıdır? Elbette ki hayır. Halen yayın hayatını sürdüren bir çok esere ve araştırmacıya kaynaklık eden ve her şeyden önemlisi bizim kültürümüzün aynası olan bir çalışma gururla söyleyebiliriz ki var...

“ Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi “ nden söz ediyorum. 1975 yılında kurulan Türkiye Diyanet Vakfı elbette ki bir çok hayırlı ve başarılı işlere imza atmıştır. Ama en kalıcı eser olarak “ İslam Ansiklopedisi “ dir dersek, herhalde abartmış olmayız. Ayrıca bu ansiklopedi tamamen telif bir çalışma olduğundan ötürüde ayrı bir önem taşımaktadır. Daha önceleri Millî Eğitim Bakanlığı’nın yayınladığı, “İnönü Ansiklopedisi “ adını taşıyan sonra “ Türk Ansiklopedisi “ olarak yayınına devam eden ve 40 küsür yılda tamamlanan 33 ciltlik bu ansiklopedi ile yine aynı bakanlığın 15 ciltlik “ İslam Ansiklopedisi “ hataları ve sevaplarıyla bir tarafa bırakılırsa (ki İslam Ansiklopedisinde Mehmet Akif Ersoy maddesi bile yoktur.) Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi tamamen bizim kültürümüzün teneffüs edildiği, kendi sahalalarında ehliyetli bilim adamlarımızın kaleme aldığı uzun bir uğraşının mahsulü olduğu hemen göze çarpmaktadır.

1988 yılında yayın hayatına başlayan “ İslam Ansiklopedisi “ halen 36. cildinde ve “ S “ maddesindedir. Yılda iki cilt olarak çıkan ansiklopedi şu an itibariyle son virajındadır. Yetkililerin verdiği bilgiye göre 40 ciltte tamamlanması düşünülmektedir. Yani yaklaşık iki veya iki buçuk yıl sonra, kültür hayatımız tamamlanmış olarak devasa bir bilgi hazinesine kavuşmuş olacaktır.

Ve...halen Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, her şeyden önce tasarımıyla da okumanın verdiği o sonsuz hazzı tattırmada, bir çok esere kaynaklık etmede ve bir çok araştırmacıya da rehberlik etmektedir. Bu kadar baş döndürücü teknolojik yeniliklere rağmen, bütün okuyuculara ve genç kuşaklara seslenmek istiyorum...İyi ki böyle bir ansiklopedimiz var.
i-sarikaya1954@hotmail.com

YOKSUN

Osman YAZAN

Kaçar oldu uykularım uzun gecelerde
düşlerimden gittiğinden beri.

Ne yana dönsem kör
karanlık ne yana baksam
soğuk duvar.

Sen yoksun

***

Sesinin yankısı kalmıştır belki
dağlarda, yamaçlarda
veya orta yerinde bir kent pazarının.

Dinledim, ses verdim, kendi sesimden üfledim;
artık benimki de kayıp.

Yine yoksun...

***

Mevsimlerin cümlesi hazan gayrı
Seninle gitti zannımca baharlar
Bir araf durumu bendeki hal
ne dondum ne ısındım
hep savruldu rüzgarla

***

Dinledim de rüzgarı
korkunç bir uğultu...

Sesimdir sandım ürperdim.

Kendimden kaçtım sonra
aradım, aradım seni

Yokluğunu tüketemedim.

BİR MEDENİYETİ YORUMLAMAK**Semih ÇELİK**

Araştırmacı yazar İbrahim Refik ile Osmanlı tarihinin ara sokaklarında keyifli ve heyecan verici bir yolculuk yaptık.

Muhtelif yayınlarda birçok deneme ve araştırma yazıları kaleme alan, yurt içi ve yurt dışında 500'e yakın konferans ve seminer veren, halen kalemle kelam arası yolculuğunu sürdüren araştırmacı yazar Sayın İbrahim Refik... Hocam, söyleşimize hoş geldiniz.

Hoş bulduk. Teşekkür ediyorum.

Tam yedi yüz yıl önce çıktılar yola

Yüreklerinde hep aynı temenni

Dört yüz çadırda toplananların sesi üç kıtada duyuldu

Onlar fethedilemez denilen İstanbul'un mührünü vurdular

Akdeniz'i Türk Gölü'ne çevirip Viyana kapılarını sarstılar

Bugünümüz onların kurduğu görkemli devlette saklı

Onların adı: Osmanlı

Osmanlı Devleti tarihe yön vermiş, insanlığa barışı, adaleti ve huzuru armağan etmiş dev bir kültür ve tecrübeye sahip köklü bir medeniyettir. Bizler büyük bir mirasın varisçileriyiz ama bu mirasın önemini tam anlamıyla idrak ettiğimiz söylenemez. Yani çok iyi bir öğretmen olan tarihimizi maalesef iyi dinlemiyoruz. Hocam, sizce Türk milleti tarih ve medeniyet mirasımızın öneminin farkında mı?

Açıkçası farkında olduğumuzu söyleyemeyiz. Büyük bir oryantalist olan Anna Masala'nın Türkler hakkında çok güzel ama biraz acı ve anlam itibarıyla da kitap kadar değerli bir sözü var: "Siz Türkler hazine sandığının üzerinde oturan dilencilere benziyorsunuz. Öyle dilenciler ki oturmuşsunuz bir hazine sandığının üzerine ama neyin üzerine oturduğunuzun da farkında değilsiniz. Açmışsınız elinizi Batı'ya Batı'dan kültür, medeniyet ve para dileniyorsunuz. Oysa sizin kendi kültürünüzden, inançlarınızdan, geleneklerinizden hakeza tarihinizden kaynaklanan muhteşem bir mirasınız var."

Dolayısıyla o hazine sandığını açmak yerine Batı'dan bunları dilendikçe doğru yolu bulmamız bence çok zor. Bir yazar dostumun bana çok acı gelen bir anekdotunu anlatayım. Sevgili dostum genç arkadaşlara tarih şuuru aşılama adına onlara uzun uzun Fatih'i anlatıyor. Bir müddet sonra arka sıralardan bir delikanlı elini kaldırıp "Efendim bir şey sorabilir miyim?" diyor. Yazar dostum da "Buyurun, sorabilirsiniz." deyince çocuk kalkıp aynen şunları söylüyor: "Efendim bize deminden beri Fatih'i anlatıyorsunuz fakat benim anlayamadığım bu bahsettiğiniz Fatih, Fatih Terim mi?". Bence bu ciddi bir kırılma noktasıdır. Bu örnek bize tarihimizi anlayamadığımızı, onun gücünden istifade edemediğimizi,

sadece popüler kültürle yetiştiğimizden dolayı elimizdeki bu büyük mirası değerlendiremediğimizi gösteriyor.

Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu 2005 yılında Türk Dil Kurumu'nda yaptığı bir konuşmada şöyle demişti: “Biz geçmişimizle övünmüyoruz, onlara layık olmaya çalışıyoruz.” Ben de millet olarak sizin de düşündüğünüz gibi tarih ve medeniyet mirasımızın tam anlamıyla hakkını veremediğimiz kanısındayım. Sizce milletimizin “Büyük Uyanış”ı için neler yapmalıyız hocam?

Önemli bir Batılı tarihçi ile bir yazar dostumuz bir araya geldiğinde bu yazar dostumuz Batılı tarihçiye şöyle bir soru yöneltiyor: “Siz bizim görkemli geçmişimizi bilen bir insansınız ve şu anda ülkemizin halini de görüyorsunuz. Peki, bizde neyi eksik buluyorsunuz?”. Bu soru karşısında Batılı tarihçi şu cevabı veriyor: “Tarihinizi yeterince bilmiyorsunuz ve heyecanınızı kaybetmişsiniz.”. Aslında bunların ikisi de birbirleriyle bağlantılıdır. Çünkü tarihinizi bilmezseniz heyecanınızı da kaybedersiniz. Yani bu noktadan baktığınızda tarihsiz bir millet olmaz. Biz bir Afrika kabilesi değiliz. Görkemli bir medeniyet mirasımız var. O mirası tekrar ihya edebilirsek, nitelikli insan gücünü tekrar hayata geçirebilirsek zannediyorum ki meseleyi de kökünden halletmiş oluruz.

Peki hocam, bir başka soruya geçelim. Osmanlı Devleti, hoşgörülü İslam anlayışı ve başarılı iskân politikası sayesinde yüzyıllarca geniş bir coğrafyada farklı etnik grupları ve onlarca milleti, sulh ve sükûn içinde idare etmiştir. Üç dine ve sayısız mezhebe mensup milyonlarca insan asırlar boyu barış içinde yaşamıştır. Bu anlayış günümüzde sıklıkla aranan bir umut ışığı haline gelmiştir. Hocam, bugün Kafkasya'nın, Balkanlar'ın ve Orta Doğu'nun durumunu düşündüğümüzde dünya yeni bir Osmanlı'ya muhtaç diyebilir miyiz?

Çok rahat bir şekilde söyleyebiliriz. Zaten bu mesele şu anda bütün tarihçilerin ittifak ettiği bir meseledir. Çünkü Osmanlı Devleti multi-kültürel yönüyle gerçekten örnek alınabilecek bir modeldir. Osmanlı Devleti'nin hinterlandındaki coğrafyaya baktığınızda görkemli bir medeniyetin varlığını da göreceksiniz. Bir ülkeyi fethedebilirsiniz ama orada kalıcı olmak çok zordur. Herhangi bir coğrafyada kalıcı olmanın sırrı yürek fethinde gizlidir. Bugün Kuzey Afrika'ya gittiğinizde insanlar boyunlarına muska diye Osmanlı parası takıyorlarsa, bugün Arnavutluk'a gittiğinizde insanlar yemin ederken “Yalan söylüyorsam Türk olmayayım.” diyorlarsa, daha düne kadar Hollanda Ticaret Odası'nda karar alınırken oyların eşit çıkması durumunda oda başkanı “İçinizde Osmanlı'yla alışveriş yapan var mı?” diyorsa ve Osmanlı'yla alışveriş yaptığımı söyleyen üyelerin oyu prestijli oy sayılıp, iki oy yerine geçerek alınacak kararı etkileyebiliyorsa bunlar arkada bıraktığınız izlerden dolayıdır. Tüm bunları özetlemek gerekirse şunu ifade etmem lazım; 72 milleti bir arada tutmak bugünün teknolojik şartlarında bile gerçekten çok zordur. Şöyle bir örnek verebilirim; mesela Osmanlı coğrafyası içerisinde merkeze uzak bir ülke olan Cezayir'i ele alalım. Cezayir'de bir isyan çıktığını düşünün. O günkü teknolojik şartlarda bu isyanı haber almanız bir-iki ay sürer. İsyanı bastırmak için hazırlık yapmanız da bir-iki ay sürer. Cezayir'e gitmeniz de bir-iki ay sürer. Etti mi size altı ay! İsyanın çıkışından altı ay sonra Cezayir'e gittiğinizde orada artık ne isyan kalır ne de huzurlu bir ülke... Peki, ne yapmanız gerekiyor? Yani Kafkaslar'daki Çerkezler'den tutun da Arabistan'daki Berberiler'e kadar ülkenizde yaşayan farklı

milletlerden ve etnik gruplardan olan insanları nasıl memnun edebilirsiniz? İşte bunun temel kriterine adalet diyoruz. Osmanlı arşivlerinde uzun yıllar çalışan bir Japon araştırmacı var. Bir gün bizim arşiv görevlimiz ona “Allah aşkına, yıllardır her sabah arşiv açılınca gelir, akşam geç saatlere kadar çalışırsın. Ne buluyorsun burada?” diye sorunca o çekik gözlü adam kafasını kaldırır ve tek bir kelime söyler: “Adalet”. Bu muhteşem bir şeydir... İstanbul’a gelenlere şunu öneriyorum; İstanbul’a Anadolu yakasından geldiklerinde Topkapı Sarayı’na dikkatle baksınlar. Çok ilginç bir saraydır. Haddizatında bu yapıya saray bile denemez. Batılı derebeylerin saraylarıyla kıyaslandığında son derece mütevazı, yeşillikler içersinde, pırıl pırıl bir yapıdır. İlk olarak büyük bir kule dikkatinizi çeker ve hemen gözünüze çarpar. Zaten orası kasten yapılmıştır. Bu kule Kubbealtı vezirlerinin adalet mekanizmasını gerçekleştirdikleri mekândır. Adı da Adalet Kulesi’dir. Yani adalet kavramı Osmanlı’yla sembol olduğundan dolayı bu kule de özellikle göze batması için yapılmış ve bu isimle anılmıştır. Bu konuyla alakalı son bir örnek vereyim. Anlatacağım bu olay Osmanlı’nın merkeze uzak coğrafyalarda nasıl ayakta kaldığının ilginç bir öyküsüdür. Aslen Arnavut olan Mısır beylerbeyi Deli Hüsrev Paşa’nın hikâyesi... Deli Hüsrev Paşa Mısır’a beylerbeyi olduğunda gerçekten de unvanına yakışır bir şekilde deli gibi çalışmıştır. İstanbul’a yani devletin merkezine kendinden önceki beylerbeyinden çok daha fazla vergi göndermiştir. Bu olayı günümüz şartlarında düşünelim. Bir defterdar Maliye Bakanlığı’na kendinden önceki defterdardan daha fazla vergi götürürse ne olur? Maliye Bakanı o defterdarı televizyonlara çıkarır, insanlara tanıtır ve ödüllendirir. Çünkü o kişi devlete kendinden öncekinden daha fazla para kazandırmıştır. Bakın Osmanlı farkı burada başlar. Osmanlı bu fazla paranın gelmesinden hemen sonra yazışmalar başlatır: “Senden önceki beylerbeyi şu kadar para göndermişti. Sen ondan fazla gönderdiğine göre bu parayı nasıl topladın? Yani bu parayı halka zulmederek mi aldın?”. Bu sorular üzerine Deli Hüsrev Paşa’dan çok mantıklı cevaplar gelir: “Benden önceki beylerbeyi döneminde ciddi yatırımlar vardı ve bu yatırımlar benim dönemimde bitti. Ayrıca bu sene Nil çok bereketliydi, çok ürün oldu. Dolayısıyla vergi artışı bu nedenlerden kaynaklanmaktadır.”. Fakat Osmanlı bu mantıklı cevaplarla yetinmez; bölgeye hemen müfettişler gönderir. Müfettişler gidip araştırmalarını yaparlar ve gerçekten Deli Hüsrev Paşa’nın dediklerinin doğru olduğunu tespit ederler ama çok ilginçtir ki bundan sonra Deli Hüsrev Paşa’nın ikbâli idbâra döner. Görevden alınır ve toplanan fazla vergi halka dağıtılmak üzere geri iade edilir. İşte bakın kalıcı olmak böyle bir şeydir. Aynı mantığı Balkanlar’da da görebilirsiniz. Mesela Macar İlimler Akademisi uzun yıllar süren bir araştırma yapıyor ve Osmanlı’nın o günkü Macaristan topraklarında kaldığı müddetçe ne kadar vergi topladığını hesaplıyor. Kaba tabirle kendilerinin ne kadar sömürüldüğünü hesaplıyorlar. Karşılıklarına yaklaşık 7 milyon altın gibi bir rakam çıkıyor. Aynı araştırmada Osmanlı’nın o günkü Macaristan topraklarında kaldığı müddetçe ne kadar yatırım yaptığı da hesaplanıyor. Sonuç ne çıkıyor biliyor musunuz? Yaklaşık 21 milyon altın. Yani topladığı verginin üç katını o topraklara yatırım olarak geri vermiş. Böyle yaparsanız elbette ki kalıcı olur ve insanların yüreklerini kazanırsınız. İşte yürek fethinin mantığı budur.

Başka bir deyişle verdiği için üçte birini almış.

Evet.

Hocam, Osmanlı Devleti âleme nizam vermiş, sizin de söylediğiniz gibi dünyaya adalet, huzur ve hoşgörü dağıtmış, sosyal, siyasi ve iktisadi sistemini insanları sömürmek üzerine kurmamış bir devlettir. Ayrıca Osmanlı Devleti tarihte yıkılması en uzun süren devlettir. Bunun üzerinde ciddiyle durulması gereken çok önemli bir konu olduğunu düşünüyorum. Hocam, Osmanlı Devleti'nin yıkılma sürecini hazırlayan koşullar nelerdi, Osmanlı Devleti'nin fikren ve fiilen yıkılması nasıl gerçekleşti?

Bu soruyla değişik yerlerde karşı karşıya kalıyorum. Hatta bazı yerlerde şöyle sorularla da karşılaşıyorum: “Madem Osmanlı Devleti böylesine mükemmel bir devlettir; o halde neden yıkıldı?”. Bu tip sorular doğru sorular değildir. Çünkü insanlar gibi devletlerin de belli bir ömürleri vardır. İnsanlar nasıl doğar, büyür ve ölürlerse devletler de doğar, gelişir, büyür ve yıkılırlar. Önemli olan yıkıldıktan sonra arkada kalan miras meselesidir. Nasıl ki ay, dolunay olduktan sonra tabii olarak küçülmeye başlıyorsa Osmanlı Devleti de bu süreci aynı şekilde yaşamıştır. Asıl önemli olan Osmanlı Devleti'nin arkasında ne tür bir miras bıraktığıdır. İşte o noktadan baktığımızda gerçekten gurur duyabileceğimiz şeyler buluruz. Unutmayalım ki, yıkılma tabii bir süreçtir. Bu konuda tarihçilerin de ilginç tespitleri vardır. Tarihçiler, Osmanlı'nın yıkılışı gelişmesinden daha muhteşemdir derler. Çünkü Osmanlı Devleti Batılı sömürgecilere karşı bütün İslam dünyasını tek başına sırtlayan bir devlettir. O noktadan bakıldığında ve o dönemin zor şartları düşünüldüğünde bunun gerçekten çok büyük bir olay olduğu anlaşılacaktır.

Osmanlı Devleti'nin yıkılması bile asırlar sürmüştür.

Haklısınız, yıkılması bile asırlar sürmüştür. Mesela Prof. Dr. İlber Ortaylı kitaplarından bir tanesini şöyle isimlendirir: *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı*. İlk bakıldığında bu başlık biraz çelişkili gibi geliyor çünkü bütün yüzyıllar eşittir ama musibet zamanı uzun olur mantığıyla düşündüğünüzde ne kadar doğru bir söz olduğunu da anlarsınız. Hele Osmanlı'nın son asrındaki Trablusgarp Savaşı, Balkan Savaşları ve Çanakkale Savaşı'nı düşündüğünüzde hakikaten musibetlerin sağanak sağanak yağdığını da görürsünüz. Osmanlı Devleti bu savaşlarda çok nitelikli bir tabakasını kaybetmiştir. Tüm bunlara direnç göstermek gerçekten çok zordur ama Osmanlı Devleti bu işi uzun yıllar alınının hakkıyla verebilmiştir. Bu bakımdan da tarihte örneği olmayan bir devlet olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Hocam, gelelim Osmanlı ile beraber önemini yitiren hatta kaybolan ilimlere ve sanatlara... Örneğin ilm-i sima. Yani günümüzdeki ismiyle fizyonomi. İnsanların suratına ve yüz hatlarına bakarak zekâsı ve karakteri hakkında yüzde üç ila beş sapma arasında fikir sahibi olabilmek. Maalesef ilm-i sima artık Osmanlı tarihini anlatan kitapların tozlu sayfalarında kaldı ve tabii bunun yanında hat, ebru, çini, minyatür gibi onlarca sanat dalı Osmanlı ile beraber yavaş yavaş kaybolmaya başladı.

Bu konuyla ilgili kısa bir hikâye anlatmak istiyorum hocam. Sultan II. Mustafa'nın hat hocası meşhur Hattat Hafız Osman'dır. Sultan, Hattat Osman ile çalışırken hocasına çok hürmet edermiş. Bir gün yine hürmet ile hocasının hokkasını tutarken yapılan hattın güzelliği karşısında coşkuya kapılmış ve şöyle demiş: “Artık bir Hattat Osman daha yetişmez.”. Büyük Hattat Hafız Osman da “Efendimiz gibi hocasının hokkasını tutan padişahlar oldukça daha çok Hattat Osmanlar yetişir.” diye cevap vermiş.

Maalesef artık ne Sultan II. Mustafa gibi yüksek tevazu sahibi insanlar ne de Hattat Hafız Osmanlar gibi işinin ehli ustalar yetişiyor. Hocam, Osmanlı'dan sonra kaybolan bu güzel manevi duygular, onlarca ilim ve sanat dalı kültürümüz için büyük bir boşluk yaratmıyor mu?

Elbette yaratıyor. Türkiye için şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki son asırda maruz kaldığımız kırılmalardan bir tanesi hatta en önemlisi tarih kırılmasıdır ve bu kırılma gerçekten çok ciddi bir olaydır. O noktadan bakarak çarpıcı olduğuna inandığım şu misali vereyim, ardından da sorunuzun diğer bölümüne geçeceğim. Yakın dönemde yaşanmış ilginç bir olay anlatmışlardı. Ünlü bir plak şirketinin sahibi, besteci Erol Sayan'dan bir beste talep ediyor. Erol Sayan da çalışıyor ve güzel bir beste ortaya çıkarıyor. Daha sonra bir araya geldiklerinde Erol Sayan besteyi dinletiyor ve plak şirketinin sahibi besteyi çok beğeniyor. Ücretini takdim ettikten sonra da aynen şu soruyu yöneltiyor: "Peki, bu güzel bestenin güftesi kime ait?". Erol Sayan "Efendim, bu güfte Yunus Emre'nindir." deyince o meşhur adam şu soruyu soruyor: "Peki, kendisini niye çağırmadınız? Onun da telif ücretini ödeyelim.". Bu olay gerçekten ciddi bir kırılma yaşadığımızın çarpıcı bir örneğidir. Osmanlı'yı büyük yapan şeylerden bir tanesi de nedir biliyor musunuz? Örneğin Fatih Sultan Mehmet denildiği zaman onu hemen İstanbul'un fethiyle özdeşleştirirsiniz ama bence asıl önemli olan İstanbul'un fethinden sonra yapılanlardır. Çünkü İstanbul'u İstanbul yapmak kolay bir şey değildir. Bunu yapabilecek anlayışa sahip olmak gerçekten çok önemlidir. Dünyanın dört bir yanındaki bütün bilim ve kültür adamlarını ülkenize davet ediyorsunuz. Attığı her adım başına altın seriyorsunuz. Sanatın ve ilmin değerini vermek ufku açık insanların yapabileceği bir şeydir. Son asırda maalesef bunu göremiyoruz. Dolayısıyla kaliteli yazarlar, bilim adamları ve sanatkârlar çıkartamıyoruz. Mimar Sinan'ı Kanuni'yle birlikte düşünmeniz lazım. Kanuni varsa Mimar Sinan vardır. Mesela İstanbul'u gezerseniz muhteşem yalılar görürsünüz. İnsanlar o yalıları aynı zamanda okul olarak kullanmışlardır. O yalıların bir odasında muhakkak bir hattat vardır. Dolayısıyla o hattat hiçbir zaman geçim sıkıntısı çekmez. Geçim sıkıntısı çekmediği için de kendini sadece sanatına verir. İşte o zaman böylesine muhteşem eserler de rahatlıkla ortaya çıkar.

Peki hocam, bir başka soruya geçelim. Sömürgeciliğin en yaygın olduğu zamanda bile denge siyaseti izleyerek Osmanlı Devleti'nin bir karış toprağını dahi vermeyen, Batılılar'ın entrikalarına karşı 33 yıl aralıksız mücadele eden Abdülhamid Han'a, gayelerine vasıl olamayan Batılılar tarafından akla hayale gelmedik iftiralar atılmıştır. Fransız yazar Albert Vandal'ın "Le Sultan Rouge" yani Kızıl Sultan ve Osmanlı düşmanı İngiliz Başbakanı Glodstone'un "The Great Criminal" yani Büyük Cani yakıştırmaları devrin kiblesi Batı'ya ayarlı yerli aydınları tarafından beğenilerek benimsenmiş ve kullanılmıştır.

Üstat Necip Fazıl'ın "Bülbüllere emir var: lisan öğren vakvaktan; / Bahset tarih, balığın turmandığı kavaktan!" mısralarında kastettiği gibi zannediyorum ki bazen tarihimizi yanlış kişilerden ve yanlış biçimde dinliyoruz. Hocam, Abdülhamid Han hakkında bize biraz bilgi verir misiniz?

Abdülhamid Han çok ciddi ideolojik baskılara maruz kalmış talihsiz insanlardan bir tanesidir. Her yerde vurguladığım gibi tarih bir ideoloji değil bir disiplindir. Bence tüm ön yargılarımızdan arınmış olarak Abdülhamid Han'a

bakmalıyız. Batı dünyasında gerçekten objektif bakışları yakalayabiliyoruz ama Türkiye de hâlâ bu hususta ciddi problemlerimiz var. Abdülhamid Han'a bu yönden baktığımızda onun gerçek bir siyaset dâhisi olduğunu söyleyebiliriz. Osmanlı Devleti'ni tam da kırılma döneminde yaklaşık 33 sene böylesine muhteşem bir şekilde idare edebilmek gerçekten kolay bir iş değildir. Zaten İttihatçılar da Abdülhamid Han'ı tahttan indirdikten sonra ne kadar büyük bir hata yaptıklarını anlamışlardır.

Örneğin Rıza Tevfik ve Süleyman Nazif pişmanlıklarını daha sonraki yıllarda şiirlerinde bile dile getiriyorlar.

Çünkü devleti yönetmeyi kolay bir iş zannetmişlerdir ama zamanla tabî ki gerçeği de görmüşlerdir. Mesela çarpıcı bir örnek vereyim. Avusturya büyükelçisi bir gün Babiâli yetkilileriyle görüşme yapar. Aynı gün Abdülhamid Han'la da görüşür. Yaptığı görüşmeleri hatıratında şu ibretli sözlerle ifade eder: “Babiâli yetkilileriyle görüştüm. Hepsi önlerini göremeyecek kadar kısır görüşlü insanlardı. Ardından Abdülhamid Han'la görüştüm. Ufku muazzam geniş bir insandı. Babiâli ile Abdülhamid Han arasındaki bu ufuk farkı ileride ciddi çatışmalara sebep olacaktır. Avusturya Devleti olarak bundan istifade etmeliyiz.” Bu örnekten de anlayabileceğimiz gibi Abdülhamid Han'ın talihsizliği onun muhteşem ufkunu anlayabilecek kurmaylardan yoksun olmasıdır. Dolayısıyla ideallerini gerçekleştirebilecek bir taban bulamamıştır ama buna rağmen 33 senede yaptıkları gerçekten akıl alacak gibi değildir. Örneğin Osmanlı Devleti'nde eğitime en fazla yatırım yapan padişah olarak Fatih Sultan Mehmet'i açık ara bir tarafa koyabiliriz ama Fatih'ten sonra eğitim sistemi ciddi bir ihmale uğramıştır. Abdülhamid Han bunu çok iyi fark etmiştir. Arka arkaya açtığı üniversitelerle bu açığı kapatmaya çalışmıştır ki Cumhuriyetimizin bütün kurmay kadrosu Abdülhamid Han'ın açtığı okullarda yetişmiştir. Ne yazık ki ömrü onların meyvesini görmeye vefa etmemiştir.

Dönemin İngiltere Hariciye Nazırı Sir Edward Grey'in Abdülhamid Han'ın vefatını öğrendiği zaman: “Ne büyük kayıp! Hasmımdı ama onun ölümü ile diploması mesleği artık şevkini kaybetti.” şeklinde bir açıklaması var.

Evet, gerçekten doğru söylemiş.

19. yüzyılın ortalarına kadar dünyanın en büyük şehri kabul edilen Osmanlı Devleti'nin payitahtı, iki kıta üzerine kurulu tek şehir: İstanbul... Ezan sesleri, türbeleri, mahalleleri, sokakları, medreseleri, sebilleri kısaca her şeyi ile Türk ruhunun en iyi şekilde hissedildiği, Türk kültürünün âdeti tecessüm etmiş bir şekilde ortaya çıktığı şehir. Divan şiirimizin zirve isimlerinden Nedim'in “Bu şehri-i Sitanbul ki bi-misl ü behâdır / Bir sengine yekpâre Acem mülkü fedâdır” diyerek bir taşını bütün İran ülkesine denk tuttuğu şehir... Hocam, bize biraz fetih hadisesinden ve Osmanlı Devleti'nin payitahtından yani İstanbul'dan bahseder misiniz?

Bildiğiniz gibi her sene 29 Mayıs'ta fetih kutlamaları yapıyoruz. Açıkçası bu işi biraz da âdet yerini bulsun diye yapıyoruz. Hâlbuki Fatih Sultan Mehmet çağ açıp çağ kapatan bir insandır. Bunu normal bir olay olarak kabul eder hale geldik. Meseleyi derin düşündüğümüzde hiç de normal bir olay olmadığını anlayacağız. Yazar dostlarımdan biri Fatih'in güzel bir portresini talebelerine göstererek “Çocuklar burada ciddi bir suistimal var. Bu portrede ne görüyorsunuz?” diyor.

Çocuklardan herhangi bir cevap gelmeyince yazar dostum “Bu portrede kaç yaşlarında bir insan gözüktüyor?” diye soruyor. Portreye baktığınızda yaklaşık kırk yaşlarında olgun bir insan görüyorsunuz. O zaman kafanızda şöyle bir şablon oluşuyor; kırk yaşlarında, olgunlaşmış, devlet tecrübesi olan biri elbette İstanbul’u fethedebilir. Oysaki bu işi yapan kişi 21 yaşında! Affedersiniz ama çağımızda 21 yaşındaki birinin şahsiyeti bile henüz yerine oturmuyor fakat Fatih Sultan Mehmet daha 21 yaşındayken muazzam bir ufukla, muhteşem bir enerjiyle ve çağın teknolojisini de kullanarak akıl almaz işler yapabiliyor. Tabii ki genç yaşta da tüm bunları gerçekleştirmek mümkündür ama fetihten sonra İstanbul’u bir dünya başkenti yapmak apayrı bir olgudur. Düşünün; dünyanın dört bir yanındaki bütün kaymak tabakayı topluyorsunuz. Gerçekten de herkesin gıpta edeceği bir İstanbul meydana getirmek için uğraşıyorsunuz. Üstelik Fatih’ten sonra gelen padişahlara baktığınızda da İstanbul’un gerçekten rafine bir kültürün taşıyıcısı olan muhteşem bir şehir olduğunu göreceksiniz. İlginçtir ki İstanbul’un kendine has hayat üslubu İstanbul kültürünü de oluşturmuştur. Mesela Arap mimarisinin kısa ve küt mabet mimarisi alınmış, harikulade ince bir yapıt olan Süleymaniye gibi eserler ortaya çıkartılmıştır. “Manara” kelimesi alınmış, İstanbul lehçesine uydurulmuş ve “minare” şekline dönüştürülmüştür. Farsça’dan “lala” kelimesini alınmış, harikulade inceltmiş ve “lale” şekline dönüştürülmüştür. Hatta bir devre ismini vermiştir ve o devri şenlendirmiştir. Dolayısıyla İstanbul hakikaten çok muhteşem bir şehirdir.

Nihat Sami Banarlı’nın hatıratlarından bir tanesinde son dönem İstanbullularının bile bir insanın hata yapması ya da uygunsuz bir davranış göstermesi durumunda kullandıkları şöyle bir sözden bahseder: “Başka İstanbul yok!”. Yani sen bu İstanbul’da terbiye ve ıslah olamazsan başka hiçbir yerde olamazsın anlamında kullanılan bir sözdür. Düşünün; öyle bir kent, öyle bir kültür ki insanı sokağıyla, eviyle, bahçesiyle kısacası her şeyiyle ihya ediyor. İnsanı insan yapıyor. Tarihte bu konuda ikinci bir örnek göstermek gerçekten çok zordur.

Bahsettiğiniz söz günümüzde de âdeta bir atasözü gibi halk arasında sıklıkla kullanılır.

Tabii haklısınız.

Hocam, gelelim bilinmeyen Osmanlı’ya... Sizin de kitaplarınızda sıklıkla bahsettiğiniz bir konu. Osmanlı Devleti, 3 kitada 37 milleti tek bayrak altında toplamış; adalet, huzur ve dirayet üzerine kurduğu düzeni ile dünyanın en uzun ömürlü devleti olmuştur lakin son yıllarda yapılan araştırmalar ve gün ışığına çıkan belgeler Osmanlı Devleti’nin 3 kitada değil 4 kitada kerim devlet olduğunu gösteriyor. Çünkü II. Selim devrinde yapılan Sumatra seferleriyle Osmanlı Devleti’nin sınırları Avustralya’ya kadar uzanıyordu. Tabii böyle araştırmalar devam ettikçe tarihin tozlu kalmış sayfaları biraz daha aydınlanacak. Hocam, bu bağlamda bilinmeyen Osmanlı’dan biraz bahseder misiniz?

Şu anda Osmanlı Devleti ne kadar biliniyor dersenez size çok az biliniyor demem gerekir. Niçin çok az biliniyor? Arşivlerimizin büyük bir kısmı açılmış olsa bile tasnifi tamamlanamadığından dolayı Osmanlı’yı tam anlamıyla araştıramıyoruz. Bunu bütün tarihçiler itiraf ediyorlar. Uluslararası çapta ün sahibi olan Halil İncalcık ve İlber Ortaylı gibi tarihçilerimiz yeni yeni araştırmalarla bu açığı kapatmaya uğraşıyorlar. Batılılar “Osmanlı tarihi anlaşılmadan dünya tarihi

anlaşılamaz.” diyerek çok önemli bir itirafta bulunmuşlardır. Bu noktaya gelebilmek kuşkusuz çok önemlidir ve yine Batılılar’ın kabul ettikleri çok önemli bir gerçek daha var: Osmanlı Devleti son keşfedilen kıtadır. Bugün dünyanın bütün üniversitelerinde arka arkaya Osmanlı kürsüleri açılıyor. Demin de bahsettiğim Osmanlı arşivlerinde ağırlıklı olarak Amerikalı, İsraili ve Japon araştırmacılar var. Bunlar Osmanlı arşivlerine sadece büyük bir medeniyetin izlerini görmek için gelmiyorlar. Bilhassa Amerikalılar’ın Osmanlı Devleti’nin Balkanlar’daki hırçın milletleri nasıl bir arada tuttuğu ve Orta Doğu’da uzun yıllar süren huzur ortamını nasıl sağladığına dair ciddi araştırmaları var. Osmanlı arşivlerinde harıl harıl bu soruların cevaplarını bulmaya çalışıyorlar. Gerçekten de bu soruların cevaplarını bulabilirlerse dünya huzuru ve barışı adına çok önemli bir mesafe alacakları kanaatindeyim.

Biraz da Çanakkale Savaşı’ndan bahsedelim hocam. Yani çelik yağmuruna karşı yürek kalkanından... İnsanlık tarihi boyunca o güne kadar gerçekleşen yaklaşık 14 bin savaştan dünyanın gidişatını değiştiren en önemli savaşlardan biri olan, “Hasta Adam” olarak tabir ettikleri Osmanlı Devleti’nin son silkiniş hamlesini, tarih sahnesinden çekilirken yaptığı bu muhteşem finali biraz anlatır mısınız hocam?

Çanakkale ile ilgili beş-on seneye kadar bir avuç eser vardı ama son birkaç senedir arka arkaya çok güzel eserler yayımlanmaya başlandı. Buna rağmen Çanakkale hâlâ bakirdir hâlâ bilinmeyen birçok yönleri vardır. Bilhassa Avustralya arşivleri, İngiliz arşivleri ve Fransız arşivlerine bakmamız gerekiyor. Genel hatları itibarıyla baktığımızda Çanakkale Savaşı, Balkan bozgunundan sonra bir daha ayağa kalkamaz denilen bir milletin gösterdiği son diriliş destanıdır, Osmanlı’nın son büyük zaferidir. Neticeleri itibarıyla düşündüğümüzde savaşı ortaya çıkaranların bile bu kadar büyük etkilere yol açabileceğini tahmin edemedikleri bir savaştır ki o etkilerden bir tanesi koskoca Çarlık Rusyası’nın tarih sahnesinden silinmesidir. Avustralya Devleti gibi savaşın ne anlama geldiğini bile bilmeden güle oynaya Çanakkale’ye gelen sömürgeci devletlerin, evlatlarını yavaş yavaş kaybettikten sonra akıllarını başlarına alıp “Biz kimin için savaşıyoruz?” demelerini sağlayan ve onlara özgürlük yolunu açan bir savaştır. Kendi açımızdan baktığımızda ise Çanakkale bizim namusumuzdur, gelecek nesillere armağan edebileceğimiz yüz akımızdır. Çanakkale’nin bedeli bize her açıdan çok pahalıya mal olsa da gurur duyabileceğimiz, evlatlarımıza miras olarak verebileceğimiz, nesilden nesile anlatabileceğimiz gerçekten çok görkemli bir zaferdir.

Bugün bu topraklar üzerinde yaşıyorsak bedeli Çanakkale’de ödendiği içindir.

Kesinlikle.

Çanakkale Savaşı, Anadolu toprağında nasıl tutunduğumuzu ve bundan sonra da nasıl tutunabileceğimizi anlatan önemli bir tarih dersiydi ve Türk milleti bu tarih dersini dillere destan bir başarıyla verdi. Çanakkale, bir destanın tarihe kanla yazılmasının öyküsü oldu. Çanakkale, bu topraklar için bu millet için bu bayrak için can veren iki yüz elli bin vatan evladının öyküsü oldu.

Hocam, şimdi bu kahramanlık öyküsünden ibretlik bazı kesitler sunalım, unutulmayan olaylardan ve hikâyelerden bahsedelim. Bize Çanakkale’nin ruh portresinden ve Çanakkale mucizesinin genel çerçevesinden bahseder misiniz?

Bunları anlatmak benim için gerçekten çok zor... Çünkü bu konuyla ilgili ne anlatırsam anlatayım muhakkak eksik kalan yanlar olacak. Yalnız şunu rahatlıkla söyleyebilirim ki bu milletin bazı ortak paydaları var. Peki, nedir bunlar? Mesela Girit'le alakalı ilginç bir hikâye anlatırlar. Yabancılar Girit'i satın almak istediklerinde büyükelçimiz çok dirayetli bir şekilde "Elbette satarız!" diyor. "Peki, fiyatı nedir?" dediklerinde ise "Aldığımız fiyata!" diyor. Aldığımız fiyat nedir? Kandır, gözyaşındır... Çanakkale de öyledir gerçekten. Çanakkale bu milletin ortak paydasıdır ve her daim ruhundadır. Bakınız, şimdi de yakın geçmişe geleyim. Kıbrıs Barış Harekâtı gerçekleştirildikten sonra dönemin Dışişleri Bakanı Turan Güneş eşini de yanına alarak gemi ile Kıbrıs'a gidiyor. Gemideyken kurmaylarından biri Turan Güneş'e "Efendim, evlatları Kıbrıs'ta şehit olmuş iki baba sizinle görüşmek istiyor." deyince Turhan Güneş "Eyvah!" diyor. Hatıratından okuduğumuz kadarıyla Turan Güneş, bu iki adamın kendisine "Bizim evlatlarımız Türkiye'den buraya gelip eğlensinler diye mi Kıbrıs'ta şehit düştü?" demelerinden çekiniyor ama gemide olduğundan mecburen kabul etmek zorunda kalıyor ve "Bırakın, gelsinler." diyor. Bir müddet sonra kapı açılıyor; içeriye iki ihtiyar giriyor ve girer girmez de Turan Güneş'in ellerini öpüp aynen şunu söylüyorlar: "Efendim, Allah sizden razı olsun. Sayenizde evlatlarımız şehit oldu." Bu muhteşem bir hadisedir. Başka ülkelerin insanların yaşamak için savaşa verdiği bir dönemde ölmek için savaşa koşan zihniyet bu milleti millet yapan en önemli değerlerden biridir. Tarihte böyle bir nesil daha yoktur. Düşünün; çocuğunuzu bakkala bile gönderdiğinizde beş dakika geç kalması durumunda kalbiniz pür pür atar. Bir de evladını savaşa gönderirken sırtını sıvazlayan ve ölmeden geri dönmemesini söyleyen anneleri düşünün. Evladına "Sırtından vurulursan yani savaştan kaçarsan sana analık hakkımı helal etmem." diyen anneleri düşünün. Tüm bunlar gerçekten de milletimize has özelliklerdir. Çanakkale Savaşı'ndaki bazı sahneleri tahayyül etmek gerçekten çok zordur. Çünkü Çanakkale Savaşı çok dar bir alanda yaklaşık bir milyon insanın toplandığı ve herkesin ecelini beklediği bir savaştır. Size bu konuyla ilgili ibretlik bir hikâye anlatayım. Düşman siperleri arasındaki mesafenin birkaç metre olduğu, çetin çarpışmaların yaşandığı, Çanakkale'nin âdeta kan koktuğu günlerden biri... Ön cephedekiler hücumu kalkıyorlar. Arka cephedekiler ise ellerinde silahlarıyla biraz sonra gelecek hücum komutunu bekliyorlar ve biliyorlar ki komut gelip de ileriye atıldıklarında bir daha geri dönemeyecekler. Herkes heyecanla hücum komutunu beklerken birlik komutanı askerlerine şöyle diyor: "Asker evlatlarımız, Allah'ın huzuruna temiz ve abdestli çıkalım; Kelime-i Şahadet getirelim; teyemmüm yapalım." Herkes teyemmüm yapıyor ve tekrar heyecanla gelecek komutu beklemeye başlıyorlar fakat hücum komutu gecikiyor. Bunun üzerine komutan askerlerine dönüp aynen şunları söylüyor: "Asker evlatlarımız, biraz sonra şehit olacağımız muhakkaktır. Buyurun kendi cenaze namazımızı kendimiz kılalım." Er kişi niyetine Allahuekber diyorlar ve gerçekten kendi cenaze namazlarını kendileri kılıyorlar. Düşünün; Çanakkale'de yaşanan buna benzer olayları neyle izah edebilirsiniz? Bunları anlatırken kelimeler yetersiz kalıyor... Bunları görsel formata dökemediğimiz müddetçe bazıları bizi hâlâ barbar diye yaftalayacaktır. Dolayısıyla bugünün gençlerine düşen görevlerden bir tanesi de bunların çok kaliteli bir şekilde görsel formata dökülmesidir.

Ayrıca şu da unutulmamalıdır ki, Türk milleti Kurtuluş Savaşı'nı Çanakkale zaferinin tecrübesi ve güveni ile kazanmıştır.

Elbette, bunu kesin bir şekilde söyleyebiliriz. Neticede Kurtuluş Savaşı'nı yapan kurmaylar Çanakkale tecrübesinden geçmiştir.

Söyleşimize katıldığınız için çok teşekkür ederim hocam. Oldukça doyurucu bir sohbet oldu. Bizi Osmanlı tarihinin ana caddelerinden alıp ara sokaklarında gezdirdiniz.

Rica ederim.

ANAM

Ali Rıza Navruz

Ta uzak yollardan bak sana geldim.
Açılsın kollarım, edalı anam.
Önce de bilirdim, şimdi de bildim;
Bu yürek anılır, vefalı anam.

Ninemlerden kalan şal yorgan var ya,
Çek üstüme, ipeklisi fasarya.
Dudağı çatlamış suya kanara ya,
Kanayım kokuna, gadalı anam.

Şiirime öz suyunu veren sen.
Şu gönlümde benim için ceren sen.
Topladığım sevgileri seren sen,
Uzattın elime her dalı anam.

Eli bırak, ayak öpsem yeridir.
Sen gelinsin, nazın olsa yeridir.
İnan sensiz serim, bir serseridir,
Yoksan yüreciğim hep dağlı anam.

Han Aslı'dan bahset, Kerem'den söyle,
Ben de nazlı nazlı dinleyim öyle...
Böyle türkülerle büyüdüm böyle,
O yüzden şu başım sevdalı anam.

(Bet Beniz Arasında. Edebiyat yolcuları yayını. Kayseri-2009)

KUYU

Murat SOYAK

Sıcak bir gün... Uzayıp giden toprak yol. Yolun iki yakası bağ bahçe... Lakin eski neşesi kalmamış buraların. Evvela suyu kesmişler. Şırıl şırıl akan su, akmayivermiş. Ağaçlar bir bir kurumaya başlamış. Ark içinde yeşili uçmuş yosunlar ve irili ufaklı çakıllar göze çarpıyor. Ağaçların yaprakları soluk, tozlu, buruşuk, suya hasret. Arada bir konan kuşların cıvıltısı duyuluyor. İyi ki kuşlar var. Daha terk etmediler buraları. Engin mavilikte uçuşup duruyorlar. Yol boyunca uzayıp giden duvarların bir kısmı yıkılmış. Dönüp de bakan yok. Taş üstüne taş koyan nerde !.. Belli ki artık bir devir kapanıyor. Bağ bahçe sahipleri mülklerini satıp taşınmışlar başka yerlere.

Köyden buraya göç var. Yeni yeni oluşan bir mahalle. Oturanların çoğunluğu da hısım akraba. Küme küme toplaşmışlar. Daha çok toprak damlı evler, arada iki katlı çatılı evler de var. Babalar gurbet elde... Geçim derdi, ne yapsın? Altı ayda bir yahut senede bir gelirler. Anneler, çocuklarına kanat germiş. Bütün umut çocuklarda. Onların varlığı ile seviniyorlar.

Toprak yolun bitiminde okul var. Tren İstasyonunun tam karşısında yükselen yeni bina. Mahallenin çocukları okula doğru koşuyorlar. Birazdan zil çalar.

Muhittin, yanından koşup gidenlere bakıyor, bakıyor ama hiç acelesi yok. Arkadaşı Neşet de gecikmiş. Muhittin'e doğru hızla koşuyor.

-Geciktik Muhittin !

-Yok yok yetişiriz, daha vakit var.

Neşet uça ese yetişti Muhittin'e. Bir an durup eğildi diz kapaklarını tuttu. Derin derin nefes alıp verdi. Boğulacak gibiydi.

-Muhittin, niye acele etmiyorsun ?

-Ağır ol, ağır ol, yetişiriz dedik ya...

-İyi hadi bakalım, kimin dediği çıkacak !..

Lacivert takım elbise, siyah kundura, elde meşin çanta... Muhittin on yedi yaşında. Esmer tenli. Saçları kıvrırcık kıvrırcık... Ne kadar tarasa da hizaya gelmez saçları. Güçlü, kuvvetli, gövdesi irice... İyi top oynar. Ayağına gelen topu kolay kolay kimse alamaz. Bol çalım, arada bir pas, bazen doğrudan kaleye şut çekerir. Kaleci yandı ha yandı: Gol... Mahalle takımında her zaman yeri hazır Muhittin'in. Arkadaşları ile de arası pek iyi. Kavga yerine hep konuşup anlaşmak ister. Cana yakın. Yokluğu hemen belli olur.

Okul bahçesinde küçük bir topluluk var. Bekleliyorlar.

-Neşet, geciktik her halde, derse girmişler.

-Demedim mi ben sana, koşalım demedim mi !..

-Tamam tamam sen haklı çıktın, ne yapalım, cezamızı çekeriz.

-Yandık oğlum !..

Okulun giriş kapısında müdür yardımcısı, nöbetçi öğretmenler... Geç kalanlar sıraya dizilmiş. Başları önlerine eğik ve korkulu, tedirgin.

Müdür yardımcısı çok sert, öfkeli... Yüksek sesle konuşuyor:

-Hadi sabah geciktiniz diyelim, öğleden sonra da geç kalıyorsunuz. Kaç kere uyardım, kaç kere !..

Muhittin ile Neşet usulca, hiç ses yapmadan sıraya geçtiler. Her biri öndeki arkadaşını siper almış. Görünmek, bilinmek istemiyorlar ama nafile. Müdür yardımcısı artık hepsini tanıyor.

-Bakın, bir daha gecikerseniz çok fena olacak. Acımam vallahi, gözünüzün yaşına bakmam !..

“Keşke koşarak gelseydik” diye söyleniyor Muhittin. Neşet, dönüp de bakacak gibi oluyor ama vazgeçiyor. Şimdi dikkat çekip de bir daha laf işitmek var. En iyisi hazır olda bir süre beklemek.

Gür bir ses karşı duvarda yankılandı:

-Rahat !.. Şimdi okul avlusundaki çöpleri toplayın bakalım. Bir dahaki sefere böyle kurtulamazsınız.

-Oh be !..

-Kurtulduk.

-Bugün ucuz atlattık.

Çöp toplama işi bittikten sonra tek sıra içeriye girdiler.

-Muhittin, bu bize ders olsun he mi, bak bir daha böyle kurtulamayız.

-Anladım gayrı, ötüp durma, bir daha zamanında geliriz.

Ders, edebiyat. Pınar hanımın dersi. Çekine çekine kapıya vurdu Neşet.

-Girebilir miyiz öğretmenim ?

-Gelin bakalım, niye geciktiniz yine ?

-Şeyy öğretmenim... Muhittin koşmadı da...

-Öyle mi ? Hadi bakalım yerlerinize, yalnız bir daha olmasın çocuklar.

Tamam mı?

-Tamam öğretmenim, bir daha gecikmeyiz.

Öğretmen bir şiiri okuyor. Kitaba pek bakmıyor. Ezberinden okuyor. Su gibi akıyor şiir. Muhittin, öğretmeni dikkatle dinliyor. Başka bir alem, başka duygular... Mısraların akışında bir yolculuk başlıyor.

Muhittin ile Neşet sırada yan yana oturur. Aralarından su sızmaz ki kardeş gibiler. Birbirlerine bazen kızıp darılsalar da uzun süren küskünlükleri hiç olmadı. Birbirlerini sürekli korurlar. Neşet, orta boyda, ayna tarak hep cebinde, neşeli, konuşkan... Şimdi dalıp gitmiş.

Kulakları tırmalayan zil sesi... Sorular gelecek derse kaldı. Ve yarın bayram.

Okul dönüşü hemen hazırlanıp sahaya çıktılar. Maç var, futbol maçı... Düşe kalka, kıran kırana... İyi oynayan kazanır elbet. Seyirciler toplaşmış kale ardında, saha kenarında... Akşama doğru mahalle daha bir şen şakrak.

-Yaşa, vur topa, haydi !

Muhittin iri cüsseli ama çevik. Yine gününde.

-Goll !..

Az sonra bir daha yükseliyor sesler:

-Goll !..

Muhittin'in yüzü gülüyor, Neşet havalarda, İbrahim el çırpıyor, Yusuf koşup Muhittin'i kucaklıyor.

Güneş karşı dağların ardında nar gibi kızarmış. Akşam oluyor. Ve maç da bitiyor artık. Yüzleri toz toprak içinde, gömlekleri tere batmış. Eve doğru yorgun argın yürüyorlar. Neşet arkadaşlarına sesleniyor.

-Yarın yine görüşürüz.

Uzaktan birisi karşılık veriyor:

-Bu maç burada bitmez.

Muhittin, avlu kapısını açıp da içeri girdiğinde kuyuya doğru yöneldi. Kutu içindeki düğmeye basıp suyun çıkmasını bekledi. Bir süre geçmesine rağmen havuza su akıyor. Bu vakte kalmazdı hiç. İnce, sert plastik borudan buz gibi su havuza şırl şırl akıverirdi. Evin küçük bir bahçesi var. Kuyudan çıkan su ile şenleniyor burası.

Muhittin havuza yakın bir taşa oturdu. Bir serinlik hissetti, akşam esintisi...Ağaçlar arasından komşu evlerin ışıkları gözüküyor. Gökyüzünde sayısız yıldızlar...Bir müddet yıldızları izledi. O arada bir yıldız kaydı. "Nereye düştü?" diye söylendi. Babasını hatırladı birden. Babası İstanbul'da seyyar satıcı, ekmeğini taştan çıkarıyor. Babası pek severdi Muhittin'i. Geç buldum diye severdi, ilk oğlum diye severdi. Babası, İstanbul'dan dönüşünde eşofman ve krampon getireceğini söylemişti. Muhittin'in aklında hep eşofman, krampon... Hatta bir keresinde mektuba özellikle yazmıştı. Mektubun arka yüzüne de kendi elini bir güzel çizip bolca selâm göndermişti.

Otların, çalılıarın arasından gelen ve dinmek bilmeyen bir vızıltı duyuluyor. Muhittin oturduğu yerden kalkıp düğmeye tekrar bastı. Su yine akmadı. "Bozulmuş" dedi. Eve yöneldi. Merdivenleri çıkıp kapıya vurdu. Annesi çıktı kapıya:

-Neredesin sen Muhittin, biz de seni bekliyorduk, merak ettik oğlum !..

-Anne maçımız vardı. Maç bitiminde geldim ama aşağıda biraz oturdum.

Muhittin oturma odasına doğru yürüdü.

-Terli terli su mu içtin yoksa !..

-Ne suyu anne, kuyunun dinamosu bozulmuş yine !

-Bak, ben de unutmşum. Evet, bugün bozuldu. Yarın hal çaresine bakarız.

Odaya girdiğinde televizyon izleyen Cengiz'i gördü. Kardeşi Cengiz pek yaman, cin gibi. Biraz da haylaz, yaramaz... Attığı taş ile yardığı baş kaç oldu, kim bilir? Kimseye eyvallahı yok. Bir ağabeyi Muhittin'den korkar, çekinir. Mahallede Cengiz'den şikayeti olan, gelip Muhittin'e söyler.

-Yine vukuat mı var Cengiz ?

-Yok, vallahı yok, kimseye bir şey yapmadım, kavga falan etmedim.

-Aferin sana Cengiz, ha böyle işte, efendi ol, aferin...

Annesine seslendi:

-Yemek hazır mı anne ?

-Hazır, birazdan sofrayı kurarım.

Muhittin kalkıp mutfığa geçti. Annesine yardımcı olmak istedi.

-Anne, yarın bayram... Bu akşam erken yatacağım. Hem biraz da yorgunum.

-Tamam oğlum, haydi o zaman bana yardım ediver.

Birlikte sofrayı kurdular. Allah ne veriyse afiyetle yediler. Cengiz arada bir ağabeyine bakıyor. Onun gibi iyi top oynamayı çok istiyor ama bir türlü olmuyor işte.

-Abi, artık mahalle takımına beni de alsan.

-Olmaz.

-Niye ?

-Senin daha kırk fırın ekmek yemen lazım. Çalış, çok çalış bakalım. İlerde belki...

Muhittin, bir süre televizyon izledikten sonra kalkıp odasına yürüdü.

-Ben yatıyorum, sabah erken kalkacağım.

Cengiz ve annesi kalmıştı şimdi odada. Ağır akşam, kurşun gibi. Perde aralığında dışarıya bakınca uzaklarda sadece birkaç ışık gözüküyor. Arada bir köpek ulumaları duyuluyor.

-Haydi Cengiz, sen de uyu oğlum.

-Tamam anne, kalkıyorum.

Cengiz, ağabeyi ile aynı odayı paylaşıyor. Odaya girince ağabeyinin yorganını yerde gördü. Hep böyleydi Muhittin. Üzerinde hiç yorgan durmazdı. Yatağın içinde bir o yana bir bu yana döner, yorganı iteler ve her defasında üstü açık yatardı. Cengiz, yorganı yerden yavaşça alıp ağabeyinin üzerine örttü. Yine düşmesin diye, yorganın uçlarını somyanın kenarlarına iyice sıkıştırdı. Bir süre ağabeyini izledi. Nefes alıp verişini dinledi. Sonra kendi yatağına geçip uzandı.

Anne o gece pek uyuyamadı. Korkulu rüyalar gördü hep. Evin odalarında gezindi bir müddet. Sabaha doğru üzerine bir ağırlık çöktü ama hemen doğruldu. Namazı vakti idi. Sabah namazını kılıp çocukları için dua etti. Gördüğü korkulu rüyaları hiç hatırlamak istemedi. Hayırlısını diledi.

Gün ışığı ile aydınlandı oda. Göz kapaklarını kırıştırdı Muhittin. Uyandı. Işık gözünü kamaştırdı. Annesi o arada uyandırmak için odasına gelmişti.

-Hadi oğlum, kalk artık !

-Tamam, ben uyandım.

Annesi kahvaltı sofrasını erkence hazırlamıştı. Cengiz'i de uyandırdı.

Muhittin, kahvaltı sonrası hızla dışarıya çıktı. Şimdi okul yolunda idi. Bayram kıyafetleri üzerinde. Sahada yapacakları gösteriler için okulun belirlediği özel bir kıyafetti bu. Heyecanlıydı. Günlerce yapılan hazırlıkların, provaların sonucu bugün ortaya çıkacaktı. Neşet bugün daha bir erkenci. Önde koşar adım yürüyor. Arkasına da hiç bakmıyor.

-Neşettt !.. Neşettt !..

Sesi duyan Neşet, dönüp ardına bakınca Muhittin'in geldiğini gördü. Bekledi. El sallayıp seslendi:

-Çabuk ol, haydi !..

Okula birlikte vardılar. Bir süre sonra zil sesi ile bütün öğrenciler kapı önünde toplandılar. Okul müdürü, müdür yardımcıları, öğretmenler en güzel kıyafetleri ile hazırды. Mustafa öğretmen merdivenlere çıkıp öğrenciler için son uyarıları yaptı. Ve şehir stadyumuna doğru uygun adım yürüyüş başladı.

Stadyuma geldiklerinde gördükleri manzara ile daha bir heyecanlandılar. Yüreklere kıpır kıpırdı. Her yer bayraklarla donatılmış. Stadyum tıklım tıklım dolu. İğne atsan yere düşmez. Gösteri grupları sahada yerlerini almış. Muhittin gökyüzüne bakıyor, seyircilere bakıyor, rengarenk balonlara ve uçuşan kuşlara bakıyor. Neşet hemen yanında. Bir süre sonra gösteri sırası onların bulunduğu

gruba geldi. Her şey planlandığı gibi gayet düzenli yürüdü. Hiçbir aksaklık olmadan görevlerini tamamladılar. Tribünlerde bir alkış tufanı koptu o an.

Birkaç saat sonra bütün gösteriler bitince yine uygun adım yürüyüş ile okula döndüler. Okul müdürü bütün öğrencileri tebrik etti. Ve öğleden sonra tatil. Paydos!

Eve doğru yürüyorlar. Bugün yine maçları var. Muhittin kuyuyu hatırlıyor birden.

-Bizim kuyuda bir arıza var Neşet.

-Öyle mi ? O zaman maça gelemeyeceksin bugün.

-Belki gelemem, yetişemem. Siz beni beklemeyin tamam mı?

-Tamam.

Avlunun kapısına varınca ayrıldılar. Neşet, dönüp bir kez daha baktı ama Muhittin tahta kapıyı açıp çoktan içeri girmişti. Kuyuya doğru yürüdü. Demir kapağı kaldırıp kuyunun derin karanlığına baktı. Titredi. Demir kapağı hemen kapattı. Bir keresinde yine benzer bir arıza olmuştu da kuyuya inip tamir etmişti. Düşmeye tekrar bastı, tekrar bastı...Nafile, çalışmıyor.

Sıcak iyice bunaltıyor. Alnından akan ter gözünü yaktı. Bir eli ile gözünü ovdu. Havuzun içi kupkuru. Köşede bir leğen duruyor. Teneke kaplar, kovalar havuzun etrafına dizilmiş. Biraz ileride çiçek kümesi gözüküyor. Sarı, turuncu, pembe, kırmızı renk renk çiçekler... Neşesiz bir halleri var. Bazıları susuzluğa dayanamayıp solmuş. Muhittin çiçeklere yaklaşmış eğildi, kokladı. "Ohh... Mis gibi kokuyor" dedi. Kurumuş yaprakları bir bir koparıp temizledi. Çiçeklerin dibindeki toprağı eli ile eşeledi. "Yandı, kavruldu toprak, bu gidişle hepsi kuruyacak" dedi.

Merdivenleri hızla çıkıp annesine seslendi. Kimsecikler yok. Tekrar seslendi. İn cin top oynuyor.

Kuyu çevresinde dolandı bir süre. "Ne yapmalı, nasıl yapmalı?" diye için için düşünüyor. Kaygı, korku yüreğine çöktü. Bütün cesaretini toplayıp "Yine ineceğim kuyuya, başka çare yok; bakayım aynı yerde mi arıza ? Belki tamir ederim" diye söylendi. Üzerini değiştirip geldi. Kumaş bir pantolon ve üzerinde beyaz bir gömlek. Havuza baktı, çiçeklere baktı, ağaçlara baktı, göğe baktı bir süre... Kuşları göremedi. Kuyunun başına varıp demir kapağı ağır ağır kaldırdı. Bir hamle ile yan taraftaki boşluğa iteledi. Demir kapak kavrulmuş boz toprağı yarıp yerini buldu. İncecik bir toz bulutu yükseldi o an. Kuyuya demir bir merdivenle iniliyordu. Muhittin bütün cesaretini toplayıp bacaklarını aşağı doğru sarkıttı. İki eliyle kuyunun çevre betonunu sıkıca tuttu. Şimdi başı dışarıda, gövdesi aşağıda. Ayakları ile merdiven basamağını arıyor, yokluyor. O arada avlunun dış kapısı açılır gibi oldu. Sıcak bir yel yüzünü yalayıp geçti. Ayakları merdiven basamağını buldu. Şimdi ağırlığını aşağı doğru yavaş yavaş bıraktı. Kuyuda bir çatırtı koptu birden, acı ses kör karanlıkta yankılandı: "Anneeee". Kimse duymadı.

"Nerede Muhittin, nerede kaldı Muhittin" diyen annesi aramadık yer bırakmadı. İçine bir korku, bir ateş düştü. Yerinde duramaz artık. "Nereye varsa, kime sorsa yok, Muhittin yok." Evin avlusunda bir telaş, bir koşturmaca... Bakılmadık sadece bir yer vardı: Kuyu. Annesi hemen kuyuya doğru seğirtti. "Eyvah, kuyunun ağzı açık ve demir kapak bir kenarda duruyor" dedi. Yüreği parçalanır gibi oldu.

Komşuları koşup geldi, Muhittin'in arkadaşları koşup geldi. Mahşer yeri gibiydi avlu. Kuyudan çıkarılan Muhittin'in cansız bedeni omuzlar üstünde kalabalığı yarıp geçti. Feryat figan göklere yükseliyor:

-Muhittinnn, oğlum, Muhittinnn !..

İNSANLAR VARDIR ANADOLU'DA
Abdülkadir GÜLER

İnsanlar vardır
Anadolu'da
Kimi sıcak, kimi soğuk, kimi aç
Dağ dağ olur, bayır, kıraç
İnsanlar vardır
Anadolu'da
Kimi bir bardak suya,
Kimi etmeğe muhtaç

Erkekler vardır
Anadolu'da
Kimi yiğit, kimi cömert, kimi mert
Kerem gibi, Aslı gibi baştanbaşa dert
Erkekler vardır Anadolu'da
“Ya gazidir, ya şehit”
Girne'de ölüm kurşunu fert fert

Kadınlar vardır
Anadolu'da
Kimi Hatçe, Kimi Ayşe, Gülizar
Yağmur olur, dolu olur, bazen kar
Kadınlar vardır Anadolu'da
Birer Nene Hatun kadar
Avuçlar açılır Mevla'ya
Yokluğun çilesi dar

Çocuklar Vardır
Anadolu'da
Kimi küçük, kimi büyük, çağ çağ
Ama hasta , ama ölü,.ama sağ
Çocuklar vardır
Anadolu'da

Hey gözünü sevdiklerimin cümlesi
Hepsi güzel, hepsi şirin İrembağ,
Ve İnsanlar vardır
Anadolu'da
Düşleri güzel, umutları diri
Burcu burcu, buram buram, çağ çağ.

YAZI HAYATIMIZI DEYENİ ERGUN GÖZE'Yİ KAYBETTİK

Ergun Göze (1931-2009)

